

יד מהרש"א

מסכת כתובות

פרק המדיר

דף ע. - דף עז:

כה' אלול תשע"ז

© Yechezkel Folger 2017

מפתח

דף ע.	4
תד"ה יוציא ויתן כתובה	4
בא"ד איני זן ואיני מפרנס	6
בא"ד וההיא	6
תד"ה הכא נמי חלק א'	6
תוספות ד"ה הכא נמי חלק ב' בא"ד וליכא נמי למימר	6
דף ע:	7
תד"ה באומר כל הזן אינו מפסיד חלק א'	7
תד"ה כל הזן חלק ב' בא"ד ובסוף המסקנא	8
דף עא.	8
תד"ה אי נמי בהא קאמר שמואל	9
סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק א' תד"ה בשלמא לרב	9
סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ב' תד"ה שנדרה היא	10
סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ג' תד"ה ואם [ואי] אמר היא	11
דף עא:	13
סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ד' תד"ה ולא תתקשט	13
דף עב.	14
סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ה' תד"ה המדיר את אשתו	14
דף עב:	14
תד"ה יולידיו	14
סוגיא דקידשה על תנאי חלק א' תד"ה על מנת	14
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ב' בא"ד והא דנקט	15
דף עג.	16
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ג' תד"ה לא תימא	16
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ד' בא"ד ואם תאמר	17
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ה' תד"ה אלא טעמא	17
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ו' תד"ה ושמואל אמר	18
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ז' בא"ד ומיהו קשה	18
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ח' תד"ה בההיא קאמר רב	18
סוגיא דקידשה על תנאי חלק ט' בא"ד בההיא קאמר רב	20
דף עג:	20
סוגיא דקידשה על תנאי חלק י' רש"י בד"ה גט נמי	20
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יא' תוספות ד"ה אדם יודע	20
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יב' תוספות ד"ה והא הכא	21
דף עד.	22
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יג' תוספות ד"ה דברי הכל צריכה הימנו גט	22
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יד' תוספות בא"ד והא פליגי	22
סוגיא דקידשה על תנאי חלק טו' בא"ד ואם תאמר לרב	23
דף עד:	23
סוגיא דקידשה על תנאי חלק טז' תד"ה ממאנת	23
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יז' בא"ד אם כן תקשי	24
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יח' בא"ד ושמואל לא סבר	24
תד"ה חכם עוקר נדר מעיקרו	24
סוגיא דקידשה על תנאי חלק יט' תוספות בא"ד ודוקא	24
תוספות ד"ה משום שם רע	25

דף עה:	25
סוגיא דמומין חלק א' תד"ה אבל במומין שבגלוי	25
סוגיא דמומין חלק ב' תוספות בא"ד וקאי	26
סוגיא דמומין חלק ג' תוספות ד"ה תברא	26
סוגיא דמומין חלק ד' תד"ה מי ששנה	26
סוגיא דמומין חלק ה' תד"ה ספק טמא	29
דף עו:	30
סוגיא דמומין חלק ו' תד"ה רישא מנה	30
סוגיא דמומין חלק ז' תד"ה על בעל החמור	30
סוגיא דמומין חלק ח' בא"ד כי היכי דעכשיו	31
דף עו:	32
סוגיא דמומין חלק ט' בא"ד דדוקא	32
סוגיא דמומין חלק י' בא"ד ודמי לתקפו כהן	32
סוגיא דמומין חלק יא' בא"ד ולפי זה אתא שפיר	32
סוגיא דמומין חלק יב' תד"ה כל שנולד	33
סוגיא דמומין חלק יג' תד"ה ותנא תונא	34
דף עז:	34
תד"ה ליתני אשה חלק א'	34
תוספות ליתני אשה חלק ב' בא"ד יוציא	35

דף ע.

תד"ה המדיר את אשתו

תוס' בד"ה המדיר את כו' מגופא דמתני' ה"מ למפרך דלא מצי אסר עליה תשמיש כו' עכ"ל ק"ק לפי מ"ש לקמן התוספות דשיעבוד דמזונות של אשה אינו אלא מדרבנן לא ה"מ לאתויי מתשמיש דהוי שיעבוד דאורייתא אבל ממה שאני עושה לפיך דלא הוה שיעבודה נמי רק מדרבנן מייתי שפיר ודו"ק:

- 1) משנה בדף סא: – המדיר את אשתו מתשמיש המטה ב"ש אומרים שתי שבתות בית הלל אומרים שבת אחת ואם יותר יוציא
- 2) רש"י שם – המדיר את אשתו – כגון דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי אבל הנאת תשמישי עליך לא מיתסרא דהא משועבד לה
- 3) משנה דידן – המדיר את אשתו מליהנות לו (ממנו) עד ל' יום יעמיד פרנס יתר מיכן יוציא ויתן כתובה
- 4) רש"י כמבואר בתוספות – הגם דבלשון מליהנות לי (ממני) נכלל שרוצה ליאסר עליה הנאת תשמישו – מכל מקום אין הנאת תשמישו נאסר עליה דהא משועבד לה (ולא נדר בלשון יאסר תשמישך עלי) הלכך בשביל תשמיש אין לנו לכופו להוציא וליתן כתובה אבל מזונות נאסר עלי' ומשום איסור זה יוציא ויתן כתובה
- 5) גמרא – וכיון דמשועבד לה למזונות היכי מצי מדיר לה כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה והתנן אשה שאמרה קונם (מעשה ידי) שאני עושה לפיך אינו צריך להפר אלמא כיון דמשעבדא ליה למעשה ידי' לאו כל כמינה דמפקע ליה לשיעבודה הכא נמי כיון דמשועבד לה למזונות לאו כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה
- 6) תוספות דידן – קשיא לרש"י – כיון דבלשון "מליהנות לי" רוצה המדיר למיכלל באיסורי' איסור הנאת תשמיש – למה איצטריך לגמרא למיסמך לקושייתה על "קונם שאני עושה לפיך" – הרי מגופא דמתני' הוי מצי להוכיח דבנדר לא מצי מפקע לי' לשיעבודי' דאם היה נאסר הי' חייב להוציא וליתן כתובה לב"ש בשתי שבתות ולב"ה שבת אחת
- 7) מהרש"א – שיעבוד תשמיש דאורייתא היא מה שאין כן שיעבוד מזונות דאינה אלא מדרבנן כמבואר בתד"ה מה שהגיע בעמוד ב' – ותיקשי לקושיית תוספות דמהא דלא מצי מפקע שיעבוד דאורייתא דתשמיש אין להוכיח אשר לא מצי מפקע שיעבוד רבנן דמזונות – אבל מהא דאשה לא מציא למפקע שיעבודה דרבנן במעשה ידי' מוכיח שפיר דבעל לא מצי למפקע שיעבודה דרבנן למזונות

תד"ה יוציא ויתן כתובה

בד"ה יוציא ויתן כו' אמאי לא חשיב לה לההיא דבאה מחמת טענה בהדי הנך שכופין כו' עכ"ל מהך דשהתה עמו עשר שנים ולא ילדה דכופין להוציא פריך לקמן בס"פ אמאי לא חשיב ליה ומשני ליה דהנך אף על גב דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה ולכך לא חשיב לה אבל הך דבאה מחמת טענה לא מיתרצא בהכי דהא כי אמרה הוינא בהדיה שבקינן לה כיון דאין האשה מצווה על פריה ורביה אך קשה דבהאי תירוצא שכתבו הכא ובפ' הבע"י דלא חשיב בבאה מחמת טענה משום דלא שייך ביה לומר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל הא מיתרצא נמי הך דשהתה י' שנים ולא ילדה ומאי פריך מיניה התם ויש ליישב וק"ל:

- 1) משנה להלן דף עז. – אלו שכופין אותן להוציא מי שבעלה מוכה שחין ובעל פוליוס וכו' – ולא קתני התם עקר או שהתה עמו י' שנים ולא ילדה

(2) גמרא שם

- (א) מימרא דשמואל – שהתה עמו י' שנים ולא ילדה כופין אותו להוציא כדי שלא ייבטל מן פרי' ורבי'
 (ב) קשיא לשמואל – אמאי לא תני נמי במשנה "שהתה עמו י' שנים ולא ילדה" בהדי אותן שכופין אותו להוציא
 (ג) תירוץ – במשנה לא תני אלא הני חסרונות דאם רוצית לקבל שבקינן לה ובהאי דשהתה עמו י' שנים ולא ילדה לא שבקינן לה דהרי בעלה מיפקד על פרי' ורבי'

מוכה שחין	האם שבקינן לה	האם קתני במשנה
כן	כן	כן
שהתה י' שנים ולא ילדה	לא דהרי בעלה מיפקד על פרי' ורבי'	לא

(3) יבמות בפרק הבא על יבמתו דף סה:

- (א) במשנה פליגי תנאי באלו אשה מיפקדא על פרי' ורבי'
 (ב) גמרא – אלו מיפקדא פשיטא דאם בעלה עקר יוציא ויתן כתובה – ואף אלו לא מיפקדא יוציא ויתן כתובה אלו באה מחמת טענה דבעיא חוטרא לידה ומרה לקבורה

(4) תוספות דידן

- (א) קשיא – אלו אשה מיפקדא ניהא דלא תני עקר בהדי אותן שכופין אותו להוציא דהרי ודאי אם רוצית לקבל לא שבקינן לה
 (ב) ברם אלו לא מיפקדא אבל באה בטענה דבעיא חוטרא לידה ומרה לקבורה אמאי לא תני עקר בהדי הני דכופין אותן להוציא דהרי ודאי שבקינן לה אלו רוצית לקבל

מוכה שחין	האם שבקינן לה	האם קתני במשנה
כן	כן	כן
שהתה י' שנים ולא ילדה וחסרון בדידה	לא דהרי בעלה מיפקד על פרי' ורבי'	לא
בעלה עקר אי מיפקדא	לא דהגם דהוא עקר מ"מ היא נמי מיפקדא	לא
בעלה עקר ולא מיפקדא אבל באה בטענה	כן	קשיא ואמאי לא קתני לה

(ג) תירוץ

- (i) כדי למיתני איזה חסרון במשנה בהדי הני שכופין אותו להוציא איצטריך נמי אשר חייב להוציא אפילו הכירה בחסרון לפני שניסת והשתא מציא למימר סבורה הייתי בטעות שאני יכולה לקבל
 (ii) ובבאה מחמת טענה אלו ידעה לפני שניסת דעקר הוא ודאי הכירה אז שלא יהא לה חוטרא לידה ומרה לקבורה ולאח"כ לא מציא למימר סבורה הייתי בטעות שאני יכולה לקבל

	האם שבקינן לה	אלו הכירה בתחלה מי יכולה לומר דבטעות הייתי סבורה דאקבל	האם קתני במשנה
מוכה שחין	כן	כן	כן
שהתה י' שנים ולא ילדה וחסרון בדידה	לא דהרי בעלה מיפקד על פרי' ורבי'		לא
בעלה עקר אי מיפקדא	לא דהגם דהוא עקר מ"מ היא נמי מיפקדא		לא
בעלה עקר ולא מיפקדא אבל באה בטענה	כן	לא	ולכן לא קתני לה

- (5) מהרש"א – בהך דשהתה עמו י' שנים בדף עז. נמי ליכא למימר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל דהרי החסרון בדידה תלוי דעקרה היא ותיקשי למה לא מתרצי בגמרא בדף עז. דהיינו טעמא דלא תני לה בהדי אותן שכופין להוציא

בא"ד איני זן ואיני מפרנס

בא"ד איני זן ואיני מפרנס לר"ח גרסינן בהדיא כופין כו' שמונע ממנה כל עניני אישות כו' עכ"ל גבי הך דחוזרין אצל גדול דכופין הוצרכו לטעמא דכופין טפי מהנהו דהכא וגבי הא דאיני זן כו' לא הוצרכו לתת טעם אמאי כופין ואפשר לומר דהאומר איני זן כו' ה"ל כמורד על אשתו משא"כ כל הנהו המדיר דהכא דלא הוה כמורד וק"ל:

בא"ד והיא

בא"ד והיא דס"פ הבע"י התם משמע דלכפותו אמר כו' עכ"ל עיין על ביאור דבריהם בפ' הבע"י וק"ל:

תד"ה הכא נמי חלק א'

בד"ה ה"נ כיון דתלינהו למזונות בתשמיש המטה דאמר כו' עכ"ל דבכה"ג מוקמי מתני' דהמדיר את אשתו שלא תאכל מכל הפירות דהיינו בתולה בתשמיש כמ"ש התוס' לקמן בד"ה בשלמא לרב כו' ע"ש וק"ל:

- 1) משנה דידן – המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות יוציא ויתן כתובה
- 2) תוספות ד"ה בשלמא לרב בדף עא.
- א) קשיא א' – הרי אין אדם יכול לאסור לזולתו דבר שאינו ברשותו לנזר עליו כגון פירות שאינן שלו
- ב) תירוץ – רב אוקי למשנה כגון דבקושטא לא הדירה בפירות שאינן שלו אלא דתלינהו לאכילת פירות בתשמיש המטה דאמר יאסר תשמישך עלי אם תאכל פירות ממין זה
- 3) משנה דידן – המדיר אשתו מליהנות ממזונות שלו עד ל' יום מעמיד פרנס ולאח"כ יוציא ויתן כתובה
- 4) גמרא בדף ע. – קשיא – וכיון דמשועבד לה למזונות היכי מצי מדיר לה
- 5) תוספות ד"ה הכא נמי כמבואר במהרש"א – קשיא – לוקי נמי לנדר מזונות בכה"ג דבקושטא לא מדיר לה מזונות אלא דתלינהו למזונותיה בתשמיש המטה דאמר יאסר תשמישך עלי אם אזונך

תוספות ד"ה הכא נמי חלק ב' בא"ד וליכא נמי למימר

בא"ד וליכא נמי למימר כו' דאז אסורה ליהנות דהא לרב יהודה כו' עכ"ל ר"ל דכיון דאסורה ליהנות ליכא למימר לאחר שלשים תהנה ותיאסר ואהא תירצו דה"נ אסור לשמש שמא תהנה וא"כ אפילו שלשים לא ימתין אלא מיום הנדר תיאסר לב"ה שבת א' כו' ויש לדקדק אמה שכתבו דאז אסורה ליהנות מהיכא פסיקא להו דאסורה אז ליהנות הא אדרבה שמעינן מהתם דמותרת ליהנות דבנדרא מזדהרי אינשי דאמרינן התם ומודה רב יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום שישן היום דבאיסורא מזדהרי אינשי ויש ליישב דהתם שהתנאי קודם לנדר איכא למשרי התנאי מה"ט דבנדר שאחריו מזדהר אבל הכא למאי דבעו למימר השתא דשרי השמוש בתוך שלשים קודם שתהנה אסורה ליהנות אחר שלשים משום השימוש שקודם לו ואין להקשות נמי ומאי קושיא בהא דאז אסורה ליהנות דא"כ שפיר פריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כו' להפקיע שיעבודה לאסור לה הנאה מיניה די"ל כיון דבעיקר הנדר שהוא איסור תשמיש לית לה שעבוד עליו באומר יאסור תשמישך עלי חל הנדר שפיר וממילא תיאסר בהנאה וליכא למיפרך ביה הא מפקא לה לשיעבודה ודו"ק:

- (1) ניהדר למשנה ולגמרא ולקושיית תוספות כמבואר בחלק א'
(א) משנה – המדיר את אשתו מליהנות ממזונות שלו עד ל' יום יעמיד פרנס יתר מיכן יוציא ויתן כתובה
(ב) גמרא – קשיא – וכיון דמשועבד לה למזונות היכי מצי מדיר לה
(ג) תוספות – קשיא א' – לוקי למשנה כגון דתלינהו למזונותיה בתשמיש המטה דאמר יאסר תשמישך עלי אם אזונך כעין דמוקי רב להך דהמדיר את אשתו שלא תאכל מכל הפירות
(2) מהרש"א

- (א) קשיא – מאי הרויחו תוספות בקשיא א' – מ"מ אלו תהנה ממזונותיו תיאסר בתשמיש וקשיא דגמרא במקומה עומדת דהיכי מצי מדיר לה כו' להפקיע שיעבודה ליהנות ממזונותיו
(ב) תירוץ – מקשי כיון דבעיקר הנדר שהוא איסור תשמיש לית לה שעבוד עליו באומר יאסר תשמישך עלי – לכן באומר יאסר תשמישך עלי אם אזונך חל הנדר שפיר וממילא לא תוכל ליהנות ממזונותיו וליכא למיפרך ביה הא מפקע לה לשיעבודה
(3) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) עיין בהגהות מהרש"ל ומהר"ם אשר שקלא וטריא דתוספות להלן אזלא לשיטת שמואל אשר בנדר מזונות מעמיד פרנס לזונה שלשים יום אפילו כשנדר בסתם כמבואר בדף עא. – ומובן אשר אכילת מזון בפרנס תוך הני שלשים יום לא חשיבא הנאה אשר על ידי' תיאסר בתשמיש
(ב) תירוץ לקשיא א' – אין לאוקמה למשנה כגון דתלינהו למזונותיה בתשמיש – דאם כן לא הוה למשנה למיפסק דיתר משלשים יום יוציא ויתן כתובה דהרי לאחר שלשים יום עד שמוציאה יכולה ליהנות בהיתר ממזונותיו ואין הכי נמי דאם נהנית בהיתר נאסרה בתשמיש מכל מקום הוי ל' אז כמדיר את אשתו מתשמיש ולא יתחייב להוציאה לבית הלל עד שיעבור שבת אחת מיום שנאסרה בתשמיש ולבית שמאי עד שיעבור ב' שבתות מיום שנאסרה בתשמיש
(ג) קשיא ב' כמבואר במהרש"א – לוקי למשנה כגון דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי מעכשיו אם תהנה ממני דאז אסורה ליהנות ממנו מיד לאחר שלשים יום מטעם דמבאר מהרש"א להלן וליכא למימר תהנה ותיאסר לאחר שלשים יום – ולאידך גיסא מותרת בתשמיש כל זמן שלא נהנית ולכן אינו חייב להוציאה מצד איסור תשמיש קודם לשלשים יום

(4) מהרש"א

- (א) קשיא – למה פסיקא להו לתוספות בקשיא ב' דאסורה ליהנות מיד לאחר שלשים יום – הא אמרינן במסכת נדרים דמודה רב יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום שישן היום דבנדרא מזדהרי אינשי ותיזוהר למחר שלא לישן באיסור – והכא נמי לאחר שלשים יום תהנה ותיזוהר בתשמיש
(ב) תירוץ – התם במסכת נדרים שהתנאי קודם לנדר שרי התנאי מה"ט דבנדר שאחריו מזדהר דהרי בשעה שישן למחר יודע דכבר קיים התנאי אתמול ואשר בשינה זו יעבור על נדרו – אבל הכא דלקשיא ב' נוקטין דשרי לה לשמש בתוך שלשים יום אסורה ליהנות מיד לאחר שלשים יום כדי שלא תיאסר שימוש זו למפרע

דף ע:

תד"ה באומר כל הזן אינו מפסיד חלק א'

דף ע עמוד ב] בד"ה באומר כל הזן אינו מפסיד ולא בעי לשנויי בחנוני הרגיל כו' עכ"ל
דטפי ה"ל לאוקמי מתני' נמי בחנוני הרגיל דאיירי ביה ברייתא ולא שכיח ביה נמי דעבדי טפי משלשים כמ"ש התוספות אבל אין לפרש דברייהם דלוקמא בחנוני הרגיל דהוה רבותא

טפי כדקאמרינן דה"א כיון דרגיל וקאזיל קא"ל כו' דהא לאידך גיסא איכא למימר דכל הזן כו' הוה רבותא טפי כדבעי למימר מעיקרא הכי הוא דשרי אבל כל הזן כו' וק"ל:

- (1) משנה דידן – המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום יעמיד פרנס יתר מיכן יוציא ויתן כתובה
- (2) ברייתא – המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו הוא נותן לו ובא ונוטל מזה
- (3) גמרא – בפרנס שרי דיקא עד שלשים יום משום דעד שלשים יום עביד טפי לא עביד – ומוסיפין תוספות בד"ה טפי דאף חנוני הרגיל אצלו נמי לא שכיח דעבד טפי משלשים יום
- (4) המשך דגמרא

- (א) קשיא – ופרנס כיון דשליחותי' דבעל עביד נמצא שהיא ניזונת מן הבעל ועובר על נדרו
- (ב) תירוץ – לא אמר אלא כל הזן אינו מפסיד וקמ"ל מתניתין דיותר בעל לומר כל הזן אינו מפסיד אע"ג דמרמז אשר ישלם למי שיזין לאשתו
- (ג) מתיב רבה – בברייתא לא קתני אלא ילך אצל חנוני וכו' ומשמע דהכי הוא דשרי אבל כל הזן אינו מפסיד לא
- (ד) מסקנא – ביותר מסתבר דשרי בכל הזן אינו מפסיד כיון דבחנוני הרגיל אצלו הוי אמינא דכמאן דאמר ליה זיל הב ליה את דמי מה שאין כן בכל הזן דלעלמא אמר – וקמ"ל ברייתא דלא מיבעיא דכל הזן דשרי אלא אפילו חנוני הרגיל אצלו נמי שרי
- (5) תוספות ד"ה כל הזן – למה לא בעי לשנויי לקושיית רבה דאה"נ אשר "פרנס" דמשנה משמעו חנוני הרגיל אצלו

- (6) מהרש"א – ביאור לקושיית תוספות – מקשי דטפי ה"ל לאוקמי מתני' בחנוני הרגיל כיון דברייתא איירי ב' בהדיא ודומיא לפרנס לא שכיח ביה דעביד טפי משלשים כמ"ש התוספות בד"ה טפי – אבל אין לפרש דבריהם דלוקמא בחנוני הרגיל דהוה רבותא טפי כדקאמרינן דה"א כיון דרגיל כמאן דאמר ליה זיל הב ליה את דמי – דהא לאידך גיסא איכא למימר דכל הזן כו' הוה רבותא טפי דשרי אף על גב דאמר אינו מפסיד

תד"ה כל הזן חלק ב' בא"ד ובסוף המסקנא

בא"ד ובסוף המסקנא כו' אי הוה שרי למימר ליחיד ה"ל למתני בחנוני הרגיל אצלו אם תזון כו' עכ"ל וק"ק דאין זה מוכרע דהכא איכא תרתי לריעותא חנוני הרגיל דכמאן דא"ל זיל תזון הוא משא"כ בשאר יחיד דאינו רגיל אצלו דאיכא למימר דשרי ביה אם תזון כו' ודו"ק:

- (1) ניהדר למסקנא בחלק א' אשר ברייתא לא מיבעיא קאמר – לא מיבעיא כל הזן אינו מפסיד דלעלמא קאמר אבל חנוני כיון דרגיל אצלו הוי אמינא דכמאן דאמר ליה זיל הב ליה את דמי קמ"ל
- (2) המשך תוספות – רבינו שמואל מפרש דדיקא לעלמא שרי למימר "כל הזן לא יפסיד" אבל ליחיד אסור למימר אם תזון לא תפסיד דמיחזי כשלוחו וכאלו אמר זיל תזון – והא ראי' אי הוה שרי למימר ליחיד הוה לה לברייתא למיתני בחנוני הרגיל אצלו דאמר לי' אם תזון לא תפסיד והוה מילף לן רבותא טפי
- (3) מהרש"א – וק"ק לראי' דרבינו שמואל דאין זה מוכרע דיכול להיות אשר ליחיד שאינו חנוני הרגיל אצלו שרי למימר אם תזון לא תפסיד – מה שאין כן בחנוני הרגיל אצלו דאם אומר לו אם תזון לא תפסיד איכא תרתי לריעותא ולכן דינו כאלו אמר זיל תזון – חדא דבחנוני הרגיל אצלו (ולא בשאר יחיד) איכא הוה אמינא דכמאן דא"ל זיל הב ליה את דמי – ועוד דאומר אם תזון לא תפסיד

דף עא.

תד"ה אי נמי בהא קאמר שמואל

[דף עא עמוד א] בד"ה בהא קאמר שמואל דאיכא צערא דתרוייהו ה"ג לה כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה בדברי התוס' א"נ בהא קאמר שמואל כו' עכ"ל ור"ל שהוא צריכותא אחרת אהיהא דמדירה מתשמיש אבל מדברי התוס' אין נראה להגיה כן אלא שהוא צריכותא אחת לב' אמוראים דהיינו דאיצטריך במדירה מתשמיש להא דרב ואיצטריך נמי לדשמואל וכן להיפך מכח הנך סברות דקאמר איכא צריכותא חדא לב' האמוראים במדיר את אשתו מלהנות לו והתלמוד לא חש להאריך וק"ל:

(1) משנה דף סא: – מי שאמר לאשתו יאסר הנאת תשמישך עלי לבית שמאי ממתנין ב' שבתות ולבית הלל שבת אחת ואם עמד בנדרו יוציא ויתן כתובתה

(2) משנה דידן – המדיר את אשתו מלהנות לו מעמיד פרנס לחדש אחד ואח"כ יוציא

(3) גמרא

(א) רב אית לי' דהני המתנות ליתנהו אלא כשפירש אבל בסתם יוציא לאלתר – שמואל אית לי' אף בסתם נמי לא יוציא אלא לאחר המתנה

(ב) קשיא – למה איצטרכי להו לפלוגי בין בנדר תשמיש בין בנדר מזונות

(ג) תירוץ (צריכותא א') לפי גרסת רש"י

(i) אי איתמר דיקא בהיהא דהמדיר את אשתו בתשמיש הוה אמינא דבהיהא קאמר רב דיוציא לאלתר דלא אפשר בפרנס

(ii) ואי איתמר דיקא במשנה דידן דהמדיר את אשתו מלהנות ממזונות הוה אמינא בהא קאמר שמואל דאפילו בסתם אינו מוציא לאלתר משום דאפשר בפרנס

(4) המשך דגמרא (צריכותא ב') לפי גרסת מהרש"ל – "אי נמי בהא קאמר שמואל" דבסתם אינו מוציא לאלתר דליכא צערא דתרוייהו – דמייתי גמרא צריכותא אחרת לפרש לשמואל דאי איתמר מחלקותן דיקא במשנה דידן לגבי מלהנות ממנו במזונות הוה אמינא דבהא קאמר שמואל דבסתם אינו מוציא לאלתר משום דליכא צערא לתרוייהו אבל במדירה מתשמיש בסתם מוציא לאלתר

(5) מהרש"א

(א) מדברי התוס' אין נראה להגיה כן אלא שצריכותא ב' צריכותא אחת היא בין לרב בין לשמואל כעין צריכותא א' שהיא צריכותא אחת בין לרב בין לשמואל

(i) דאתיא לשמואל כדביארנו דאי איתמר מחלקותן דיקא במשנה דידן לגבי מלהנות ממנו במזונות הוה אמינא דדיקא בהא קאמר שמואל דבסתם אינו מוציא לאלתר משום דליכא צערא לתרוייהו

(ii) ואתיא נמי לרב דאי איתמר מחלקותן דיקא בהיהא דהמדיר את אשתו בתשמיש הוה אמינא דדיקא בהא קאמר רב דיוציא לאלתר משום דאיכא צערא לתרוייהו

(ב) ונקטי תוספות דבגמרא לא חשו להאריך בצריכותא ב' כיון דכבר האריכו בצריכותא א'

סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק א' תד"ה בשלמא לרב

בד"ה בשלמא לרב כו' יאסר הנאת תשמישך עלי אם תטעום מאותו מין עכ"ל דליכא לפרושי בפשיטות דהיאך הוא יכול להדירה כמ"ש הר"ן ע"ש והוא מגומגם דלעיל פירשו התוספות למאי דס"ד השתא בדתלה בתשמיש אפילו בהדירה מכל הפירות איירי כיון דאפשר לה לאכול וליאסר כו' עיין בדבריהם דלעיל ודו"ק:

- (1) אין אדם אוסר דבר שאינו שלו
- (2) נדר שאי אפשר לקיימו לא חייל כדאיתא בפרק ב' דנדרים דכי אמר קונם עיני בשינה לא חייל נדרו
- (3) משנה דף סא: – מי שאמר לאשתו יאסר הנאת תשמישך עלי לבית שמאי ממתנין ב' שבתות ולבית הלל שבת אחת ואם עמד בנדרו יוציא ויתן כתובתה
- (4) משנה דף ע. – בעל שהדיר מזונות לאשתו עד ל' יום יעמיד פרנס וממתנין לו יתר מכן יוציא ויתן כתובה – המדיר את אשתו שלא לאכול אחד מכל הפירות יוציא לאלתר ויתן כתובה
- (5) גמרא – רב אית לי' דאף לגבי נדרי תשמיש ומזונות ליכא המתנה לזמן אלא אם כן פירש דנדר לזמן – לשמואל ממתנין לו אפילו נדר סתם
- (6) שקלא וטריא לנמק הא דליכא המתנה בנדרי פירות
 - (א) לרב סליק אדעתא דגמרא כבר בתחלת סוגיין דאיירי כשהדירה בעל בפירות בסתם ולא לזמן ולכן לא ממתנין דהרי קבענו דלרב לא ממתנין אלא בפירש
 - (ב) ולשמואל מפרשי תוספות (בתד"ה שנדרה איהי) דשאני נדרי תשמיש דמתנין לו שבת אחת לבית הלל וב' שבתות לבית שמאי שיכולה לסבול להמתין (וכן בנדרי מזונות שיכולה לסבול מחמת דבעל מעמיד פרנס לשלשים יום) מה שאין כן נדרי פירות דאינה יכולה לסבול אפ' יום אחד
- (7) שקלא וטריא כמבואר בתוספות לנמק הא דלכאורה קתני במשנה דמצי בעל להדיר לאשתו פירות שאינו שלו
 - (א) לרב דכבר בתחלת סוגיין סליק אדעתא דגמרא דמשנה איירי בהדירה הוא בפירות בסתם (כדי לנמק הא דלא ממתנין לו) מפרשי תוספות (בד"ה בשלמא כמבואר במהרש"א) דנקטינן דבקושטא אינו אוסרה בפירות שאינו שלו אלא "אדרה איהו ותלנהו בתשמיש" דהיינו נדר אשר יאסר הנאת תשמישך עליו אם תטעום מאותו המין
 - (ב) ברם לשמואל דקבענו דלא ממתנין לה בפירות מחמת דאינה יכולה לסבול שלא לאכול פירות אפילו יום אחד מוכרח דאכן נאסרה בפירות ולכן ליכא לאוקמה כרב דנדר הוא אשר יאסר הנאת תשמישך עליו אם תטעום מאותה המין אבל לא אסרה בפירות – ולכן אכתי קשה היאך אוסרה בעל בפירות שאינו שלו – ולכן מפרשי בגמרא לשמואל דאיירי באדרה איהי לנפשה הנאה באחד מכל מיני פירות ומצי אדם למיסר נפשי' מליהנות בפירות שאינו שלו – ואף על פי כן יוציא בעל ויתן כתובה משום דהוא קיים נדרה ונתן אצבע בין שיניה
- (8) לנמק הא דלכאורה קתני במשנה דנדר חייל אף בגוונא דאי אפשר לקיימו
 - (א) מפרשי תוספות (בד"ה שלא תטעום) לשמואל דלאו בכל הפירות מדיר לה (ולמסקנא לשמואל דאיירי באדרה איהי כיוונו תוספות למימר "נאסרה" במקום "מדיר לה") אלא שלא לטעום במין אחד שבפירות
 - (ב) ובסוף הדיבור מוסיפין תוספות דלפי מאי שקבענו דלרב סליק אדעתין מכבר דאיירי באדרה איהו ותלנהו בתשמיש אתא שפיר דחייל אפילו הדירה מכל פירות דמכל מקום אפשר לה לאכול וליאסר בתשמיש וכה"ג "אפשר לקיים" חשיבא
- (9) מהרש"א – קשיא להוספת תוספות בסוף הדיבור – מאי שנא דבד"ה בשלמא כתבו אשר לרב דאיירי בדלתה איהו בתשמיש מוכרח דאמר יאסר הנאת תשמישך עליו אם תטעום מאותו המין

סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ב' תד"ה שנדרה היא

בד"ה שנדרה היא כו' אלא שנדרה (הנאה באחד) מכל (מיני) פירות כל זמן שהיא תחתיו דאם כו' עכ"ל גם בזה יש גמגום דלעיל פירשו לפי המסקנא דהכא דלאו בכל פירות מדיר לה דא"כ לא הוה חייל כו' והכא פירשו דחל הנדר אף בכל הפירות בנדרה כל זמן שהיא

תחתיו דזה אפשר לה לקיים ואולי לישנא דמתניתין נקטו מכל פירות ולא דוקא אלא ממין א' כמ"ש לעיל אלא שהוסיפו לומר דוקא תחתיו דאי לעולם א"כ מה תרויח כו' אבל לא ידענא דדומיא דהכי במדיר לה בכל הפירות וכשהיא תחתיו מגלן דלא חל הנדר דמההיא דקונם עיני בשינה סתם כמ"ש לעיל ליכא ראייה דמשמע לעולם וצ"ע:

(1) ניהדר לתוספות ד"ה שנדרה היא

(א) קבענו בחלק א' דמפרשי תוספות דלשמואל היינו טעמא דבמשנה לא ממתנינן לו בגוונא דהמדיר את אשתו שלא תטעום וכו' משום דנדרה איהי הנאה באחד מכל מיני פירות וחל הנדר ואינה יכולה לסכול אפילו יום אחד

(ב) בסוף הדיבור מוסיפין תוספות אשר "לא נדרה אלא לזמן שהיא תחתיו דאם נדרה לעולם אם כן במה תרויח במה שיוציא"

(2) וניהדר נמי להא דקבענו בחלק א' אשר נדר שאי אפשר לקיימו לא חייל כדאייתא בפרק ב' דנדרים דכי אמר קונם עיני בשינה לא חייל נדרו – וניהדר עוד להא דמסקי תוספות בד"ה שלא תטעום דלשמואל חשיב אפשר לקיים דאירי בדלא נדרה אלא שלא לטעום במין אחד שבפירות

(3) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות – לכאורה כיוונו תוספות למימר לשמואל דאף אלו נדרה הנאה "באחד מכל מיני פירות" מכל מקום "אפשר לקיים" חשיבא לפי שלא נדרה אלא כל זמן שהיא תחתיו – ותיקשי דלמה בד"ה שלא תטעום איצטרכי תוספות לפרש לשמואל דחשיב אפשר לקיים מחמת דלא נדרה אלא שלא לטעום במין אחד שבפירות

(ב) תירוך

(i) תוספות בד"ה שנדרה לא דייקי באמרם "באחד מכל מיני פירות" ונקטו לישנא דמתניתין "אחד מכל הפירות" וסמכו תוספות אהא דדייקי בהדיא בד"ה שלא תטעום שלא מדיר לה אלא "במין אחד שבכל הפירות"

(ii) ובהוספת "תחתיו" לא כיוונו תוספות אלא שלא תיקשי דאם נדרה לעולם אם כן מה תרויח במה שיוציא כמו שפירשו תוספות גופיהו

(4) המשך מהרש"א – קשיא – דלמא בקושטא במדיר לה בכל הפירות חשיב "אפשר לקיים" כיון שלא נדרה אלא כשהיא תחתיו – ומההיא דקונם עיני בשינה ליכא ראייה דהתם משמע שנדר לעולם

סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ג' תד"ה ואם [ואי] אמר היא

בד"ה ואי אמר כו' אבל מקיימת לא ה"מ בשאר נדרים אבל נדרים שיש בהן ענוי נפש אפילו מקיימת יוצאת בלא כתובה כו' עכ"ל וא"ל דא"כ מאי פריך קסבר רבי יוסי היא נותנת והתנן כו' ואימא הא דר"י סבר היא נתנה ויוצאת בלא כתובה היינו בנדרי ענוי נפש ומתני' [דקתני] לר"י דיוצאת בכתובה היינו בנדר של קישוט דלאו עינוי נפש הוא לר"י כדלקמן די"ל דסמך המקשה הכא אקושיא דלקמן דאלמא בעל מצי מיפר בקישוט דע"כ לא מתוקמא מתני' אלא בתולה לקשוטיה בתשמיש דהוה נדרי עינוי נפש ומיהו ק"ל לתירוצם שכתבו בפשיטות בנדרי שאין בהן עינוי נפש במקיימת נדרה דתצא בכתובה ובנדרי עינוי נפש תצא בלא כתובה והא לר"י שמעינן בהיפך דבנדרה שלא אתקשט דלא הוה עינוי נפש ותצא בלא כתובה כיון דליכא למקנסיה דהא אין יכול להפר לה אבל בנדרי עינוי נפש תצא בכתובה כיון דמצי להפר לה ולא הפר איכא למקנסיה כפרש"י לקמן ויש ליישב דלפי המסקנא אתיא הך ברייתא דאי אפשר באשה נדרנית כו' דלא כר' יוסי וס"ל

דבשאר נדרים נמי מצי להפר להו מסברא דיש להחמיר עליה טפי בנדרי עינוי נפש (שתתגנה) {שמתגנה} עליו טפי כפרש"י לקמן ואפילו במקיימת נדרה תצא שלא בכתובה אבל לר' יוסי דאין בעל מיפר אלא בנדרי עינוי נפש אדרבה יש להחמיר עליו טפי בנדרי עינוי נפש ליתן לה כתובתה כיון שלא הפר לה משא"כ בשאר נדרים דליכא למקנסיה ליתן לה כתובתה כיון דלא מצי מיפר לה ודו"ק:

(1) המשך דמשנה בדף ע. – ר' יוסי אומר דהמדיר את אשתו שלא תתקשט וכו' יוציא ויתן כתובה
(2) גמרא

(א) מיייתי ברייתא דלכאורה קתני לר' יוסי אשר אשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה ולא הפר לה דהיא נתנה אצבע בין שיניה לפיכך אם רצה הבעל להפר יפר ואם לא רצה להפר וקיים לה ואמר אי אפשר באשה נדרנית תצא שלא בכתובה

(ב) ומקשי וסבר רבי יוסי היא נתנה והתנן במשנתנו רבי יוסי אומר דהמדיר את אשתו שלא תתקשט יוציא ויתן כתובה – ומפרש רש"י דמשנה מוכח דהוא נותן אצבע דהא בנדרה היא וקיים הוא אוקימתא למשנה אליבא דשמואל

(ג) ומסקי דבקושטא פליג ר' יוסי אברייתא וסבירא לי' דהוא נותן אצבע ואם לא הפר יוציא בכתובה ולכן אתי שפיר דבנדרי קישוט אם קיים ולא הפר יוציא ויתן כתובה

(3) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) מדקניס לי' כתובה על שקיים לנדר קישוט שנדרה איהי אלמא דר' יוסי אית לי' בעל מצי מיפר נדרי קישוט ותיקשי דתנן לר' יוסי במסכת נדרים אשר נדרי קישוט אין אלו נדרי עינוי נפש ואין הבעל מיפר

(ב) מסקנא כמבואר ברש"י – אלא הכא במאי עסקינן במשנתנו כגון דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה דאמרה יאסר הנאת תשמישך עלי אם אתקשט – ומשום הכי מצי מיפר דדלמא מתקשטת ומיתסרא הנאת תשמישו עליה דהיינו עינוי נפש אפילו לר' יוסי וכיון דלא הפר נתן אצבע וקנסין לי' ליתן כתובה – מה שאין כן במשנה במסכת נדרים דמיירי בנדרה היא שלא אתקשט ולא תלינהו דאין הבעל יכול להפר דאינו נדר של עינוי נפש

(4) ניהדר לברייתא דנזיר דקתני אם אמר אי אפשר באשה נדרנית תצא בלא כתובה

(5) תוספות בד"ה ואם אמר אי אפשר באשה נדרנית תצא בלא כתובה – איירי אפילו במקיימת נדרה – והא דתנן בפרקין נודרת ואינה מקיימת תצא בלא כתובה אבל מקיימת לא ולא מצי בעל למימר אי אפשר באשה נדרנית – הני מילי בשאר נדרים אבל נדרים שיש בהן עינוי נפש אפי' מקיימת מצי אמר אי אפשר באשה נדרנית ותצא בלא כתובה דיש חילוק בין אותם נדרים לשאר נדרים

(6) מהרש"א

(א) קשיא – אם כן דיש חילוק אימא דאף לגבי מי נתן אצבע נמי יש חילוק – ודלעולם ברייתא דהיא נתנה אצבע אתיא כר' יוסי דאיירי בנדרי עינוי נפש – ומשנתנו דקתני לר' יוסי דהוא נתן אצבע היינו משום דאיירי בנדר של קישוט דלאו עינוי נפש הוא לר' יוסי

(ב) תירוץ – סמך המקשה הכא אהא דמסקי דלא מתוקמא משנתנו אלא בתולה לקשוטיה בתשמיש – ונדרי תשמיש הוה נדרי עינוי נפש

(7) המשך מהרש"א

(א) קשיא אחרת לתירוץ תוספות שכתבו בפשיטות דאלו קיימת לנדרי' ואומר בעלה אי אפשר באשה נדרנית דבנדרים שאין בהן עינוי נפש תצא בכתובה ובנדרי עינוי נפש תצא בלא כתובה – והא לר' יוסי נקטינן בגמרא בהיפך אשר בנדרה שלא אתקשט דלא הוה עינוי נפש לא מצי בעל להפר וליכא למיקנסיה ולכן

לר' יוסי תצא בלא כתובה אבל בנדרי עינוי נפש כגון במשנתנו לאחר דאוקמינה בדתלינהו לקישוטי בתשמיש תצא בכתובה כיון דמצי להפר לה ולא הפר איכא למקנסיה

(ב) תירוך

(i) קבענו דברייתא פליג אר' יוסי ואית לה דהיא נתנה אצבע ומצינן נמי למימר דברייתא פליג אר' יוסי נמי בהא דסבירא לה דאפילו שאר נדרים (שאינן נדרי עינוי נפש) נמי מצי להפר להו – ולכן יכול להיות מסברא דלענין מקיימת נדרה יש להחמיר עליה טפי בנדרי עינוי נפש שמתגנה עליו טפי ולכן אפילו במקיימת נדרה תצא בלא כתובה

(ii) אבל לר' יוסי דאין בעל מיפר אלא נדרי עינוי נפש אדרבה יש להחמיר עליו טפי בנדרי עינוי נפש ליתן לה כתובה למקנסיה כיון שלא הפר לה משא"כ בשאר נדרים דלא מצי מיפר לה

דף עא:

סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ד' תד"ה ולא תתקשט

דף עא עמוד ב] בד"ה ולא תתקשט כו' אבל לא פריך אמאי יוציא כו' דא"כ לרב נמי תקשי עכ"ל ר"ל לרב דמוקים לה נמי הך סיפא באיהו אדרה ותולה הקישוט בתשמיש תקשי אמאי יוציא לאלתר ויתן כתובה לא תתקשט ולא תיאסר אבל הך קושיא דתתקשט ותיאסר ליכא לפרושי אלא אכתובה כפרש"י ומיהו לרב לק"מ דלא אמרו ב"ש ב' שבתות וב"ה שבת אחת אלא במפרש אבל בסתם יוציא לאלתר לרב וק"ל:

(1) ניהדר להא דאמרי בגמרא כמבואר ברש"י – הכא במאי עסקינן במשנתנו כגון דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה דאמרה יאסר הנאת תשמישך עלי אם אתקשט ומשום הכי מצי מיפר דדלמא מתקשטת ומיתסרא הנאת תשמישו עליה דהוי עינוי נפש וכיון דלא הפר נתן אצבע בין שיני' ויוציא ויתן כתובה – מה שאין כן במשנה במסכת נדרים דאם אתקשט דמיירי בנדרה היא שלא אתקשט ולא תלינהו בתשמיש דאין הבעל יכול להפר דאינו נדר של עינוי נפש

(2) המשך דגמרא כמבואר ברש"י ותוספות – ולא תתקשט ולא תיאסר – דהיינו דמקשי לר' יוסי כיון דאמר אין אלו נדרי עינוי נפש היאך יכול להפר ואי משום דתלינהו בתשמיש דהוי עינוי נפש – לא תתקשט ולא תיאסר

(3) תוספות ד"ה ולא תתקשט (יבואר במהרש"א בסמוך) – אבל אין לפרש דמקשי אמאי יוציא ויתן כתובה הואיל ויכולה לסבול שלא תתקשט – דאם כן לרב נמי תיקשי

(4) מהרש"א לביאור הא דאמרי תוספות "דאם כן לרב נמי תיקשי"

(א) קבענו בחלק א' אשר רב אוקי לנדרי פירות דרישא דמשנה בדאדרה איהו לפירות ותלנהו בתשמיש כדי שלא תיקשי היאך אוסר הוא לה פירות שאינן שלו וקבענו גם כן לרב דהיינו טעמא דליכא המתנה משום דאיירי בנדרה סתם ולא פירש – ומסתבר דנדרי קישוט דסיפא דמשנה נמי מוקי לה רב בדאדרה איהו בקישוט ותלנהו בתשמיש דאמר יאסור הנאת תשמישך עלי אם תתקשט

(ב) וקבענו עוד בחלק א' אשר לרב בנדרי פירות קתני במשנה דמוציא לאלתר משום דאיירי בנדר בסתם ולשמאל היינו טעמא דמוציא לאלתר דבפירות אינה יכולה לסבול אפילו יום אחד

(ג) השתא

(i) בשלמא אי מקשה לשמואל "לא תתקשט ולא תיאסר והיכי מצי מפר" מובן דלרב לא קשה מידי דהרי אוקמה למשנה באדרה איהו ואין הפרה דבעל מן הענין אלא בנדר שנדרה איהו

(ii) אבל אם תפרש דמקשי לשמואל "כיון דיכול לסבול אמאי יוציא ויתן כתובה הואיל ויכולה לסבול שלא תתקשט" ולכן לא זו בלבד דלא יוציא לאלתר אלא אף זו דלא יוציא כל עיקר – תיקשי ככה כן לרב

5) המשך דגמרא – כמבואר ברש"י – קשיא ותתקשט ותאסר – אמאי יוציא לאלתר ויתן כתובה – תתקשט ותאסר דהוה ליה כמדיר את אשתו מתשמיש המטה ותנן בפרק אף על פי לבית שמאי שתי שבתות ולבית הלל שבת אחת

6) תוספות ד"ה תתקשט ותיאסר – דבשלמא עד השתא דס"ד שיש עינוי בקישוט ולא תלנהו בתשמיש מובן אפילו לשמואל דיוציא לאלתר ויתן כתובה מובן שאין לה להמתין כלל בעינוי נפש (אפילו שבת אחת או ב' שבתות) ולמנוע מקישוט – כעין דקבענו בחלק א' לשמואל אשר בנדרי פירות אין ממתינין לו כיון דאינה יכולה לסבול אפילו יום אחד

7) המשך מהרש"א – שלא כקושיית לא תתקשט ולא תיאסר – קושיית תתקשט ותאסר אין לה ענין להפרה ומוכרח כפירוש רש"י דלא מקשי אלא אמאי יוציא ויתן כתובה לאלתר – ומכל מקום לרב לא קשה כלום דמצי לאוקמה בהדירה סתם

דף עב.

סוגיא דנדרי פירות וקישוט חלק ה' תד"ה המדיר את אשתו

ד"ה המדיר את כו' ואיהו לא מצי לאדורה אא"כ תלה בתשמיש כו' עכ"ל דלא מצי לאדורה לתלות באיסור פירות כדפריך בירושלמי ויש אדם מדיר את אשתו מחיים כמ"ש הר"ן ע"ש וכן מוכח מדברי התוס' לעיל:

דף עב:

תד"ה יולידיו

[דף עב עמוד ב] בד"ה יולידיו בפני כו' וי"מ יולידיו בפני מולידיו זקנו של בעל כו' עכ"ל לכאורה לפי' שני מהיכא משמע יולידיו זקנו של בעל ואימא דהיינו אביו דוקא ונראה לפי' ראשון גרסינן יולידו בפני מולידיו דהיינו בלשון יחיד יולידו דהיינו אביו של בעל ומולידיו בלשון רבים דהיינו בניו של בעל ולפי' שני גרסינן יולידיו בפני מולידו דהיינו ב' יולידיו שהוא אביו ואביו בפני מולידו לשון יחיד דהיינו הבעל וק"ל:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק א' תד"ה על מנת

בד"ה ע"מ שאין כו' וי"ל דלרב כו' קדשה ע"ת משום סיפא כו' בעיא גט כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דמשום סיפא דתצא שלא בכתובה נקט הכי על תנאי דפסיקא להו דבקדשה סתם וכנסה סתם נמי אין לה כתובה כמ"ש בסמוך מההיא דאי אפשר באשה נדרנית וק"ל:

1) משנה – המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת – כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה

לשון משנה				
כתובה	גט	כניסה	קדשה על תנאי	רישא
	אינה מקודשת (ולא צריכה הימנו גט)			
תצא שלא בכתובה		כנסה סתם		סיפא

2) גמרא

(א) מחלוקת דרב ושמואל – קידשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט

טבלא א' מחלוקת דרב ושמואל				
כתובה	גט	כניסה	קדשה	
תצא שלא בכתובה	צריכה הימנו גט	כנסה סתם	על תנאי שאין עלי' נדרים	רב
תצא שלא בכתובה	אינה צריכה הימנו גט	כנסה סתם	על תנאי	שמואל

(ב) בדרך עג. כמבואר בחלק י' מקשי לשמואל מסיפא דמשנה ומסקי דשמואל אוקי למשנה ככה

טבלא ב' שמואל אוקי למשנה ככה				
כתובה	גט	כניסה	קדשה	
	אינה צריכה הימנו גט	ולא כנסה	על תנאי	רישא
תצא שלא בכתובה	אינה צריכה הימנו גט דאורייתא אבל בעיא גט דרבנן	כנסה סתם	סתם	סיפא

(ג) ורב אוקי למשנה ככה לשיטתו

טבלא ג' רב אוקי למשנה ככה				
כתובה	גט	כניסה	קדשה	
	אינה צריכה הימנו גט	ולא כנסה	על תנאי	רישא
תצא שלא בכתובה	צריכה הימנו גט	כנסה סתם	על תנאי	סיפא

(3) תוספות

(א) שים לב דרב ושמואל תרוייהו אוקי לרישא ככה

כתובה	גט	כניסה	קדשה	
	אינה מקודשת (ולא צריכה הימנו גט)	ולא כנסה	על תנאי	רישא

(ב) קשיא בין לרב בין לשמואל – מאי איריא ברישא דקידשה על תנאי – אפ' בסתם נמי דהא בפרק אף על פי גזרינן שלא תאכל ארוסה בת ישראל בתרומה גזירה משום סימפון דאפילו לא התנה חיישינן שימצא מום אשר על ידו תצא ולכאורה לא בעיא גט

כתובה	גט	כניסה	קדשה	
	אינה צריכה הימנו גט	ולא כנסה	על תנאי	רישא דמשנה
	אינה צריכה הימנו גט	ולא כנסה	סתם	קושיא דאפילו בסתם נמי

(ג) תירוץ ראשון – לרב ברישא דמשנה נקטי קידשה על תנאי לאשמועינן בסיפא דאע"ג דקידשה על תנאי צריכה הימנו גט אם כנסה סתם – תירוץ ראשון לשמואל אינה מעניננו

(4) מהרש"א

(א) קשיא – למה לא תירצו תוספות לרב דנקיט ברישא קידשה על תנאי לאשמועינן בסיפא דמחמת דקידשה על תנאי אין לה כתובה אפילו כנסה סתם

(ב) תירוץ – פסיקא להו דאפילו בקדשה סתם וכנסה סתם נמי אין לה כתובה כדתניא ואם אמר אי אפשי באשה נדרנית תצא שלא בכתובה

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ב' בא"ד והא דנקט

בא"ד והא דנקט במתני' וכנסה ה"ה אפילו כו' עכ"ל ר"ל הא דנקט לשמואל בסיפא קדשה וכנסה סתם ה"ה לא כנסה אלא דקדשה סתם לחוד נמי בעיא גט אלא כו' וק"ל:

1) המשך תוספות כמבואר במהרש"א – תירוץ "ועוד יש לומר"

א) הוא הדין דשייך בה סימפון אפי' בקידשה סתם ולא כנסה ולכן לא תאכל בתרומה עד שכנסה אבל מכל מקום צריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק – אבל כתובה אין לה כדקבענו מברייתא דנדרנית

ב) ואתיא רישא למילף דבקידשה על תנאי ולא כנסה אינה צריכה הימנו גט אפילו דרבנן

ג) קשיא – עיין בטבלא להלן אשר לשמואל בין בקידשה סתם ולא כנסה בין בקידשה סתם וכנסה סתם צריכא גט מדרבנן ואיזו רבותא מילף משנה בקידשה סתם וכנסה סתם

רישא	על תנאי	ולא כנסה	אינה צריכה הימנו גט
והוא הדין	קידשה סתם	ולא כנסה	צריכה הימנו גט מדבריהם או דאורייתא מספק
סיפא דמשנה אליבא דשמואל	קידשה סתם	כנסה סתם	צריכה הימנו גט מדבריהם

ד) תירוץ – משנה מילף בסיפא רבותא דאף על פי דכנסה לית לה כתובה

רישא	על תנאי	ולא כנסה	אינה צריכה הימנו גט
והוא הדין	קידשה סתם	ולא כנסה	צריכה הימנו גט מדבריהם או דאורייתא מספק
סיפא דמשנה אליבא דשמואל	קידשה סתם	כנסה סתם	צריכה הימנו גט מדבריהם

ה) כמבואר בטבלא דלהלן מוסיפין תוספות אשר אפי' בקידשה סתם וכנסה סתם לרב בעיא גט (שלא כשמואל דמוקי למשנה בכה"ג ומפרש דלא בעיא גט אלא מדבריהם) – ודמכל מקום תצא שלא בכתובה כדתינא ואם אמר אי אפשר באשה נדרנית תצא שלא בכתובה – ודבמשנה נקטי בסיפא "קידשה על תנאי" למילף רבותא דאף על פי דקידשה על תנאי בעיא גט דהוי רבותא יותר מהא דבקידשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה

רישא	על תנאי	ולא כנסה	אינה צריכה הימנו גט
והוא הדין	קידשה סתם	ולא כנסה	צריכה הימנו גט מדבריהם או דאורייתא מספק
הוספת תוספות לרב	קידשה סתם	כנסה סתם	צריכה הימנו גט דאורייתא
סיפא דמשנה אליבא דרב	קידשה על תנאי	כנסה סתם	צריכה הימנו גט דאורייתא דהוי רבותא יותר

דף עג.

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ג' תד"ה לא תימא

דף עג עמוד א] תד"ה לא תימא כו' דלאו פירכא היא דהוה מצוי לאוקמי מתני' כשלא בעל כו' עכ"ל וכן צ"ל לר"א לקמן דפליגי רב ושמואל בלא בעל אבל בבעל מודה שמואל הא דמותבינן ליה ממתני' משום דכנסה משמע בלא בעל כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

(1) גמרא כמבואר ברש"י

(א) אביי – לא תימא טעמיה דרב (אשר קידשה על תנאי וכנסה סתם דצריכה הימנו גט) דכיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה ולכן אף כתובה בעי למיתב לה אם מגרשה – אלא דרב ושמואל לא פליגי אלא כשבעל (דכשלא בעל מודה רב לשמואל דלא צריכה הימנו גט) – וטעמי' דרב דצריכה הימנו גט כשבעל לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל לענין ממונא בתנאיה קאי שאם ימצא עליה נדרים תצא בלא כתובה

(ב) ר' אלעזר בדף עד. – לא פליגי רב ושמואל אלא בלא בעל אבל בבעל לכולי עלמא צריכה הימנו גט

(2) תוספות – קשיא לרש"י – למה צריך אביי למילף דלא בעי למיתב לה כתובה הרי תנן בהדיא בסיפא דמשנה לרב (כמבואר בטבלא ג' בחלק א') דבקדשה על תנאי וכנסה סתם תצא בלא כתובה – ונראה דלאו פירכא היא דהוה מצוי לאוקמי מתניתין דתצא בלא כתובה דיקא בשלא בעל ואשר בבעל אחולי אחלי' לתנאי ובעי כתובה – לכן צריך אביי למילף אשר משנה כשבעל איירי ואע"ג דלרב צריכה הימנו גט מכל מקום לענין ממונא בתנאי' קאי ולא בעי למיתב לה כתובה אם מגרשה

(3) מהרש"א – וכן לר' אלעזר (דאית לי' אשר בבעל מודה שמואל בקידשה על תנאי וכנסה סתם דצריכה הימנו גט) צריכין לומר דהא דמותבינן לשמואל מלישנא דסיפא דמשנה כמבואר בחלק א' (דלכאורה קתני דבקדשה על תנאי וכנסה סתם צריכה הימנו גט ואשר לכן צריכין לשנויי' לשמואל דסיפא איירי בקידשה סתם) היינו משום דכנסה סתם משמע בלא בעל – וכן פירשו תוספות לקמן בדף עד. בסוף ד"ה דברי הכל

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ד' בא"ד ואם תאמר

בא"ד ואם תאמר והיכי סלקא דעתך למימר דכנסה בלא בעל דאחולי כו' אם כן אינה מקודשת ומה מועיל כו' עכ"ל ק"ק דטפי ה"ל להקשות כן לפי האמת לר"א דפליגי בלא בעל ויש ליישב ודו"ק:

(1) תוספות – שיטת ר"י בדברי "לא תימא" דאביי – לא תיזיל בשיטת ר' אלעזר אשר רב אית לי' דכנסה אף על גב דלא בעל אחליה לתנאיה וצריכה גט – אלא דבקושטא לא אמר רב למילתי' אלא בבעל

	שיטת ר' אלעזר דמפריך אביי באמרו לא תימא	מסקנא דאביי
רב	בין בבעל בין בלא בעל צריכה הימנו גט דאחלי אחלי לתנאו	דיקא בבעל צריכה הימנו גט משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות
שמואל	בבעל מודה דצריכה הימנו גט ופליג ארב דיקא בלא בעל	אפילו בבעל לא צריכה הימנו גט

(2) המשך תוספות – ואם תאמר והיכי סלקא דעתין למיזל בשיטה דמפריך אביי אשר כנסה בלא בעל דאחולי אחליה לתנאיה וצריכה גט אליבא דרב – הרי קידשה על תנאי שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים ואינה מקודשת ומה מועיל אפילו ימחול התנאי אח"כ אם לא יחזור ויקדשנה

(3) מהרש"א – קשיא – במקום להקשות לשיטה דמפריך אביי – עדיף הוה להו לתוספות להקשות לר' אלעזר אשר בקושטא אזיל רב בשיטה זו

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ה' תד"ה אלא טעמא

בד"ה אלא טעמא כו' דלרב אפי' קדשה על תנאי וכנסה ע"ת הואיל ובעל צריכה כו' עכ"ל והא דנקט בפלוגתייהו קדשה ע"ת וכנסה סתם כו' ה"ה לרב אפילו בכנסה ע"ת כיון דבעל צריכה גט אלא משום רבותא דשמואל נקט כנסה סתם דאפילו בכה"ג אינה צריכה גט

ובמתני' דקתני כנסה נמי בסתם היינו משום רבותא דאפ"ה תצא שלא בכתובה ומיהו לפי מה שכתבו התוספות לעיל דע"כ לאו משום רבותא דתצא שלא בכתובה נקט דא"כ ה"ל למתני רבותא טפי דאפילו בקדשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה אלא משום רבותא דבעי גט נקט קדשה ע"ת וא"כ הדרא קושיין לדוכתיה דה"ל למתני רבותא טפי דאפילו בכנסה נמי ע"ת בעי גט ודו"ק:

- (1) המשך תוספות – ונראה דלרב אפילו קדשה על תנאי וכנסה על תנאי הואיל ובעל צריכה גט
 (2) מהרש"א

- (א) קשיא – אם כן דלרב צריכה גט אפילו בכנסה על תנאי למה נקטי בפלוגתא דרב ושמואל "קידשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט"
 (ב) תירוץ – משום רבותא דשמואל נקט כנסה סתם דאפילו בכה"ג אינה צריכה גט
 (ג) קשיא – ניהדר לסיפא דמשנה אליבא דרב כמבואר בחלק א' ותיקשי דהוי לה למשנה למיתני רבותא אשר אפילו בכנסה על תנאי צריכה הימנו גט

קדשה	כניסה	גט	כתובה
על תנאי	כנסה סתם	צריכה הימנו גט	תצא שלא בכתובה
על תנאי	כנסה על תנאי	צריכה הימנו גט רבותא	תצא שלא בכתובה

- (ד) תירוץ – עדיף לה למשנה למילף דאפילו בכנסה סתם תצא שלא בכתובה

קדשה	כניסה	גט	כתובה
על תנאי	כנסה סתם	צריכה הימנו גט	תצא שלא בכתובה
על תנאי	כנסה על תנאי	צריכה הימנו גט רבותא	תצא שלא בכתובה

- (ה) אבל קשה דקבעו תוספות בדף עב: בד"ה על מנת (מובא לעיל בסוף חלק ב') – אשר לרב דמוקי לסיפא בקידשה על תנאי וכנסה סתם ה"ה דאפי' קידשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה – ונקטי במשנה גוונא דקידשה על תנאי לאשמועינן דבעיא גט דהוי רבותא יותר

הוא הדין לרב	קידשה סתם	כנסה סתם	צריכה הימנו גט דאורייתא	תצא שלא בכתובה דהוי רבותא קצת
סיפא דמשנה אליבא דרב	קידשה על תנאי	כנסה סתם	צריכה הימנו גט דאורייתא דהוי רבותא יותר	תצא שלא בכתובה

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ו' תד"ה ושמואל אמר

בד"ה ושמואל אמר כו' אמר ר"ג אם מיאנה כו' ובעל כמו שקידשה ולשמואל כו' עכ"ל ובפ' ב"ש כתבו כל זה בלשון אחר ומה שיש לדקדק שם בדבריהם עיין במהרש"ל ובחידושינו שם:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ז' בא"ד ומיהו קשה

בא"ד ומיהו קשה דתקשי לשמואל מדרבנן דר"א כשהחזירה כו' כצ"ל:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ח' תד"ה בההיא קאמר רב

בד"ה בההיא קאמר רב כו' ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר"א דאמר כו' עכ"ל אין רצונם דהצריכותא דהתם אליבא דר"א נאמרה דהא לר"א לא איצטריך כלל

להך צריכותא כיון דפלוגתייהו גבי תנאי איירי בלא בעל וגבי קטנה פליגי בבעל אלא דר"ל דבין צריכותא דהכא ובין צריכותא דהתם לאבני וכדי שלא תאמר כפרש"י דהתם למחוק הצריכותא דהתם ולהגיה הצריכותא דהתם כי הכא משום דלפי גירסא דהתם הוה הסברא איפכא מהכא דאין לתמוה על זה דהא ע"כ לר"א אית לן למימר הסברא איפכא מהצריכותא דשמעתין ואם כן אין למחוק גם שם הצריכותא אף על גב דהוי סברא הפוכה מהצריכותא דהכא ובין הצריכותא דהתם ובין דהכא ודאי דלאבני נאמרו דפליגי נמי הכא גבי תנאי דוקא בבעל ואין זה דוחק דעביד פעם צריכותא בסברא זו ופעם בהיפך דכן דרך התלמוד שעושה ב' צריכותות לב' האמוראים כמ"ש התוס' בפרקין דבהך צריכותא דהכא ודהתם הוה צריכותא לשני האמוראים בב' פלוגתייהו וכן יש לכוין דברי התוס' בפרק ב"ש ועיין שם בזה במהרש"ל ובחידושינו שם ודו"ק:

(1) מחלוקת דרב ושמואל בדף עב: כמבואר בתוספות – קידשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט

(2) גמרא

(א) אבוי לפי שיטת תוספות – לא פליגי אלא בבעל ואף על פי כן לא אחלי' לתנאי' ולכן אינה מקודשת בכסף הראשונים – ומ"מ ס"ל רב דמקודשת בבעילה לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות – אבל בלא בעל מודה רב לשמואל דאינה צריכה הימנו גט

(ב) קשיא לאבוי – הא פליגי בה דאזימנא – דאתמר קטנה יתומה (שאינן קידושי' אלא לרבנן ומציא למאן בקטנותה) שהשיאוה אמה ואח' לבעלה ראשון ולא מיאנה בו בקטנותה והגדילה ובא עליה ואח"כ מיאנה בו ובלא גט עמדה ונישאת לשני – רב אמר מקודשת לראשון (דכשבא עלי' ראשון כשהגדילה לשם קדושין בא עלי' דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות) ולכן לא תפסה בה קידושי שני ואינה צריכה גט משני – ושמואל אמר אינה מקודשת לראשון דלא בעל ראשון לשם קידושין ולכן צריכה גט משני

(3) תוספות ד"ה אלא טעמי' דרב – צריך לפרש שמחמת דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות נתכוין לקדש בבעילה – דאם נפרש דלפי דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות מחל התנאי וחלו קדושי כסף הראשונים א"כ מאי פריך והא פליגי בה דאזימנא – דהכא בקידושי טעות לרב מקודשת מחמת קדושין הראשונים והתם בקידושי קטנות ודאי לא היתה מקודשת בקטנותה אלא מדרבנן ודיקא משום שבעל כשהגדילה סבירא ליה רב דמקודשת לראשון דאורייתא

(4) המשך דגמרא – תירוץ לקושיא דגמרא לאבוי – צריכא

(א) דאי אתמר בקידושי קטנות בההיא קאמר רב דאינה צריכה גט משני משום דליכא תנאה והכל יודעין שאין במעשה קטנה כלום וגמר ובעל לשם קדושין אבל בקידושי טעות דאיכא תנאה אימא דמודי ליה רב לשמואל דלא בעל לשם קידושין מחמת דאינו חפץ באשה נדרנית וכנסה מחמת דסמיך דקיימה לתנאה ואין עליה נדר ולא מסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין

(ב) ואי אתמר בקידושי טעות הוה אמינא דדיקא בקידושי טעות קאמר שמואל דכיון דאתני אתנאי סמיך דאינו חפץ בנדרנית ולכן לא בעל לשם קידושין אבל בקידושי קטנות דלית בי' תנאה אימא מודי לרב דבעל לשם קידושין

(5) גמרא בדף עה. – ר' אלעזר פליג על אבוי בקידושי טעות ואית ליה דבעל מודו כולי עלמא דצריכה גט לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולא פליגי רב ושמואל אלא בשלא בעל – והיינו טעמא דרב אליבא דר' אלעזר דאפילו בלא בעל צריכה הימנו גט דכיון דכנסה אחלי' לתנאי' ולכן מקודשת בכסף הראשונים

(6) תוספות שם ד"ה דברי הכל

(א) קשיא לר' אלעזר – מאי שנא דבקידושי קטנות אמר שמואל דהגם דנבעלה לראשון מכל מקום לא צריכא הימנו גט ולא אמרינן דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות

(ב) תירוץ – שאני קידושי קטנות דלפי שמקודשת לראשון כבר מדרבנן על כל פנים אין כאן בעילת זנות
(7) תוספות ד"ה בהיא

(א) לקושיא "והא פליגי בה חזא זימנא" מפרשי בגמרא ביבמות בפרק בית שמאי איפכא – דאי איתמר בקידושי טעות בהא קאמר רב דצריכה גט דכיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והיה בדעתו שיחולו קידושי כסף הראשונים אבל בקידושי קטנות דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קידושין דרבנן אימא מודה לשמואל דלא בעל ראשון לשם קידושין

(ב) לשון המשך תוספות (יבואר במהרש"א להלן) "ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר' אלעזר דאמר לקמן המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אית לן למימר סברא דהתם דאע"ג דמודה שמואל דאין אדם בועל כו' והוי קידושין דרבנן אפילו הכי פליג אדרב בקטנה שלא מיאנה והיינו משום דלא שייך התם בעילת זנות הואיל ואיכא קידושין דרבנן"

(8) מהרש"א

(א) לא יתכן אשר כיוונו תוספות דהצריכותא דהתם אליבא דר' אלעזר נאמרה – דהרי לר' אלעזר לא איצטריך כלל להך צריכותא כיון דבקידושי טעות פליגי בלא בעל וגבי קידושי קטנות פליגי בבעל – אלא פשיטא דבין צריכותא דהכא ובין צריכותא דבפרק בית שמאי לאבבי נאמרה

(ב) אלא כיוונו תוספות לפרש

(i) אשר רש"י בפרק בית שמאי מוחק הצריכותא דהתם ומגיה הצריכותא דהתם כי הכא משום דלפי גירסא דהתם הוה הסברא איפכא מהכא

(ii) וקאמרי תוספות שלא להגיה דאין לתמוה על זה דהא ע"כ לר' אלעזר אית לן למימר הסברא איפכא מהצריכותא דשמעתין ולפרש דבקידושי טעות פליגי רב ושמואל דיקא בשלא בעל באלו מקודשת בקידושי כסף הראשונים מחמת דאחולי אחליה לתנאיה אבל בבעל מודה שמואל לרב דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומקודשת בבעילה – מה שאין כן בקידושי קטנות דמיירי כשבעל וליכא תנאי ופליגי באלו אמרינן בקידושי קטנות דליכא בעילת זנות מחמת דאיכא קידושין דרבנן

(iii) ואם כן אין למחוק גם שם הצריכותא אף על גב דהוי סברא הפוכה מהצריכותא דהכא ובין הצריכותא דהתם ובין דהכא ודאי דלאבבי נאמרו דפליגי נמי הכא גבי תנאי דוקא בבעל – ואין זה דוחק דעביד פעם צריכותא בסברא זו בין לרב בין לשמואל ופעם בהיפך דכן דרך התלמוד שעושה ב' צריכותות לב' האמוראים כמ"ש התוס' בפרקין לעיל בדף עא. (בד"ה אי נמי) וכמבואר שם במהרש"א דצריכותא – דהכא ודהתם כל אחת צריכותא היא לרב ושמואל בפלוגתייהו בקידושי טעות וקידושי קטנות

סוגיא דקידשה על תנאי חלק ט' בא"ד בהיא קאמר רב

תוספות בא"ד והוי קידושין אפ"ה פליג אדרב כו' כצ"ל:

דף עג:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק י' רש"י בד"ה גט נמי

דף עג עמוד ב] בפרש"י בד"ה גט נמי כו' כדאשמעינן גבי קטנה עכ"ל דליכא תנאה גבי קטנה כי הכא בקדשה סתם וכנסה סתם וק"ל:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יא' תוספות ד"ה אדם יודע

תוס' בד"ה אדם יודע כו' הך צריכותא המ"ל לעיל כי פריך כו' עכ"ל לא ידענא רמאי קאמרי דהא קושטא הוא דהך צריכותא דעביד לעיל דליכא תנאה כו' היינו נמי מה"ט גופא דקאמר הכא דאדם יודע שאין קידושין כו' משא"כ בתנאה דלא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין שסומך עליה שקיימה תנאה כפירוש רש"י לעיל והכא ואי אלישנא דשינה הכא מדלעיל קאמרי הוא דחוק ודו"ק:

- 1) עיין בחלק ח' דמקשי בגמרא לאביי למה להו לרב ושמואל למפלגי בקידושי טעות והא פליגי בה חדא זימנא בקידושי קטנות
- 2) ברייתא בדף עג: לפי "פירושי קמפרש" דגמרא – קידשה בטעות כיצד כגון שקידשה בפחות משהו פרוטה אף על פי ששלח סבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח ואם בעלו קנו ר' שמעון בן יהודה משום ר' ישמעאל אמר אם בעלו לא קנו
- 3) גמרא – במאי קא מיפלגי מר סבר אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משהו פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין ומר סבר אין אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משהו פרוטה וכי קא בעל אדעתא דקדושין הראשונים בעל
- 4) תוספות – הך צריכותא הו"מ למימר לעיל כי פריך והא פליגי בה חדא זימנא
- 5) מהרש"א – קשיא

א) קבענו בחלק ח' דכי פריך לעיל והא פליגי בה חדא זימני מתרצי בצריכותא זה – דאי אתמר בההיא (קידושי קטנות) בההיא קאמר רב דאין צריכה גט משני משום דליכא תנאה והכל יודעין שאין במעשה קטנה כלום (כלומר דאין קידושין תופסין בקטנה שלא השיאה אביה) ובעל לשם קדושין אבל בהא (בקידושי טעות בקידשה על תנאי) דאיכא תנאה (וסומך בעל כשכנסה דקיימה לתנאה ואין עליה נדר ולא מסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין דאינו חפץ באשה נדרנית) אימא מודי ליה לשמואל דלא בעל לשם קידושין

ב) ובקושטא היינו נמי מה"ט גופא דקאמר הכא דאדם יודע שאין קידושין כו' משא"כ בתנאה דלא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין שסומך עליה שקיימה תנאה

ג) ודוחק לפרש לתוספות דלא מקשי אלא למה שונה לישנא דגמרא הכא מלישנא דגמרא לעיל

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יב' תוספות ד"ה והא הכא

בד"ה והא הכא כו' א"כ תקשי ליה נמי מבריייתא דלעיל דוכן קטן שקידש דפליגי כו' עכ"ל ר"ל דלא הוה ליה לאתויי להקשות מקטנה אלא דמבריייתא דכבר מייתי לה וכן קטן כו' ה"ל להקשות הכי וק"ל:

- 1) גמרא דף עד. – אמר רבה מחלוקת בטעות אשה אחת כעין שתי נשים אבל בטעות אשה אחת גרידתא דברי הכל אינה צריכה הימנו גט
- 2) רש"י – מחלוקת (לשיטת אביי) בטעות אשה אחת כעין שתי נשים – קידשה על תנאי וגירשה מן האירוסין וחזר וכנסה סתם ובעל בההיא אמר רב צריכה הימנו גט ("קנו") דכי אשה אחרת דמי ולשם קדושין בעל וליכא למימר אתנאיה קמא סמיך ושמואל סבר הא גלי לה דעתיה מעיקרא דאם היא נדרנית אי אפשר בה ועל תנאי כך חזר וקידשה – אבל בטעות אשה אחת גרידתא שכנסה ע"י קדושין הראשונים דברי הכל אינה צריכה הימנו גט ("לא קנו") דלאו לשם קידושין בעל
- 3) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

א) ברייתא א' – קידשה בטעות ופחות משהו פרוטה וכן קטן שקידש אף על פי ששלח סבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח – ואם בעלו (בקטן משמעו אם בעלו כשהגדיל) קנו – ר' שמעון בן יהודה משום ר' ישמעאל אמר אם בעלו לא קנו

(ב) איתיביה ראשון דאביי לרבה כמבואר ברש"י – והא כברייא דטעות אשה אחת היא ואף על פי כן פליגי כשבעלו מאי לאו טעות נדרים (כגון שהתנה עמה על מנת שאין עליה נדרים והטעתו דבקושטא היו עליה נדרים) וקאמר תנא קמא אם בעלו קנו אלמא איכא למ"ד אפילו בתנאי לא בעיל איניש אדעתא דקיימא לתנא דמסיק אדעתיה דלמא לא מיקיים והויה בעילת זנות ולכן בעל לשם קידושין

(ג) תירוץ כמבואר ברש"י

(i) לא טעות פחות משהו פרוטה – דטעה בקדושין דסבר שמקדשין בכך ועלה קאמר אם בעלו קנו דאדם יודע שאין קדושין בפחות משהו פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין אבל בטעות תנאי צודק רבה דלכולי עלמא לא מסיק אדעתיה לבעול לשם קדושין שסומך עליה אם לא שתנאה קיים לא היתה נישאת לו

(ii) ובמאי קא מיפלגי בפחות משהו פרוטה מר סבר אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משהו פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין ומר סבר אין אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משהו פרוטה וכי קא בעל אדעתא דקדושין הראשונים בעל

(4) איתיביה שני דאביי לרבה מברייא ב' לגבי קידושי קטנות ובקושיא דילי' סומך אביי אהא דקידושי קטנות דומין לקידושי טעות – שאר פרטי איתיבי' שני אינן מעניננו

(5) תוספות – קשיא – כיון דבאיתיבי' שני מדמי קידושי קטנה לקידושי טעות א"כ תקשי ליה נמי מקידושי קטנות כברייא א' דקתני נמי לתנא קמא בקטן שקידש אם בעלו כשהגדיל קנו דהיינו קידושי קטנות והוי נמי כטעות אשה אחת

(6) מהרש"א – ר"ל דלא הוה ליה לאתויי ברייתא ב' להקשות מקטנה אלא דמברייא א' דכבר מייתי לה במיתיבי' ראשון ה"ל להקשות הכי

דף עד.

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יג' תוספות ד"ה דברי הכל

צריכה הימנו גט

בד"ה ד"ה צריכה כו' קאמר שמואל דצריכה גט משני כו' כצ"ל:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יד' תוספות בא"ד והא פליגי

בא"ד והא פליגי תנאי לעיל בבעל כו' בפחות מש"פ א"כ היכי קאמר ר"א ד"ה כו' עכ"ל ר"ל כיון דבפחות מש"פ דאיכא למימר אדם יודע שאין קידושין כו' איכא למ"ד דלא קני בבעל מכ"ש בתנאה דלא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין דלא קני ומיהו איכא לתרוצי בזה דיש סברא להיפך זה כמ"ש התוס' לקמן דבתנאה איכא למימר דחיילי קידושי כסף ע"י מחילת התנאי משא"כ בפחות מש"פ דליכא קידושין קמאי ע"י מחילה כמ"ש התוספות לקמן ודו"ק:

(1) קבענו בחלק יב' דמקשי בגמרא לרבה דברייא א' לכאורה איירי בטעות נדרים ונמצא דאיכא תנא דברייא דס"ל אם בעלו קנו דהיינו שלא כרבה דאית ליה בטעות נדרים באשה אחת לכולי עלמא דאם בעלו לא קנו – ומתרצי דרבה יאמר לך דברייא איירי דיקא בטעות פחות משהו פרוטה ודיקא בכה"ג איכא תנא דברייא דס"ל אם בעלו קנו משא"כ בטעות נדרים יכול להיות דצודק רבה אשר בטעות אשה אחת ס"ל כולי עלמא אשר בעלו לא קנו דלאו לשם קידושין בעל

(2) קבענו בחלק ג' אשר ר' אלעזר אית ליה אשר בטעות נדרים לכולי עלמא אם בעלו קנו וצריכה הימנו גט

(3) תוספות כמבואר במהרש"א – אף אלו מוקמת לברייתא דאיירי דיקא בטעות פחות משהו פרוטה מכל מקום תיקשי לר' אלעזר מהא דאיכא תנא דברייתא דס"ל דלא קנו – דביותר מסתבר אשר בעלו לא קנו בטעות תנאי מן טעות פחות שוה פרוטה – דבטעות תנאי יש מיהת סברא דרבה אשר (שלא כבטעות בפחות משהו פרוטה) לא מסיק אדעת' לבעול לשם קידושין מחמת שסומך עלי' אם לא שתנאה קיים לא היתה נישאת לו – ונמצא אשר מ"ד לא קנו בפחות משהו פרוטה ודאי אית לי' נמי אשר בעלו לא קנו בטעות תנאי ולא אזיל בשיטת ר' אלעזר

(4) המשך מהרש"א – ומיהו איכא לתרוצי בזה דיש סברא להיפך כמ"ש התוס' לקמן (מבואר בחלק טו') דבתנאה איכא למימר דחיילי קידושי כסף קמאי ע"י מחילת התנאי משא"כ בפחות משהו פרוטה דליכא קידושי כסף קמאי

סוגיא דקידשה על תנאי חלק טו' בא"ד ואם תאמר לרב

בא"ד וא"ת לרב תקשי למ"ד לא קנו ואפי' למ"ד קנו שמא לא סבר כרב כו' עכ"ל ר"ל כיון דמ"ד לא קנו ודאי דלא כוותיה ומ"ד נמי קנו אפשר דלא כוותיה תקשי ליה ממ"ד לא קנו וק"ק דתקשי להו בכה"ג אף לשמואל דמ"ד לא קנו ודאי דלא כוותיה ומ"ד נמי קנו אפשר דלא כוותיה דשמא דוקא בפחות מש"פ קנו משום דאדם יודע כו' משא"כ בתנאה כדאמרינן לעיל:

(1) קבענו בחלק יב' ובחלק יד'

(א) דקתני בברייתא א' אשר בטעות פחות שוה פרוטה לתנא קמא דברייתא א' אם בעלו קנו ולר' שמעון בן יהודה משום ר' ישמעאל אם בעלו לא קנו – ואשר לשיטת תוספות (כמבואר במהרש"א בחלק יד') ביותר מסתבר אשר אם בעלו לא קנו בטעות תנאי מן בטעות בפחות שוה פרוטה

(ב) ואשר לר' אלעזר אית להו רב ושמואל תרויהו דאם בעלו קנו בטעות תנאי – ואם לא בעלו לרב קנו לשמואל לא קנו

(2) המשך תוספות – קשיא – נמצא דתנא דברייתא דאית לי' בפחות משהו פרוטה דאם בעלו לא קנו מכל שכן דאית לי' אשר בטעות תנאי דאם בעלו לא קנו ופליג ארב דאית לי' דקנו אפילו בבעלו בטעות תנאי – ויכול להיות אשר תנא קמא דברייתא דס"ל דבעלו קנו בפחות משהו פרוטה נמי לית לי' דרב אשר בעלו קנו אפילו בטעות תנאי

(3) מהרש"א – תקשי להו בכה"ג אף לשמואל דהרי לר' אלעזר מודה שמואל לרב בטעות תנאי דאם בעלו קנו

(4) המשך תוספות – תירוץ – ויש לומר דאפילו תנא דברייתא דאמר לא קנו בפחות משהו פרוטה מצי סבר כרב בקידש על תנאי ובעל משום סברא הפוכה זו – דאחולי אחליה לתנאי וחייילי קידושי כסף הראשונים אבל בטעות פחות משהו פרוטה ליכא כסף ראשונים ודע דעל סברא זו סמכי בפרק בית שמאי לנמק הא דפליגי רב ושמואל תרי זימני כמבואר בחלק ח'

(5) מהרש"א – קבענו בסוף חלק יד' אשר סברא הפוכה זו מיישבת נמי לקושיא דתוספות לר' אלעזר

דף עד:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק טז' תד"ה ממאנת

דף עד עמוד ב' בד"ה ממאנת כו' שאם נודע לה הטעות יש לה למאן דאם לא מיאנה ועמדה אצלו מחלה התנאי כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך לעיל לשמואל ממתני' דהכא הא גיטא בעיא אימא דמיירי בכה"ג דנודע לה הטעות ועמדה אצלו הרי מחלה התנאי ויש ליישב וק"ל:

- 1) ניהדר למשנה בדף עא: ולהא דמסקי בגמרא לשמואל אשר סיפא דמשנה בקידשה סתם וכנסה סתם איירי וקתני דתצא שלא בכתובה ולהא דמקשי לשמואל כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא ומאי שנא כתובה דלא בעיא גט נמי לא תיבעי (כמבואר בחלק א' וחלק י')
- 2) גמרא דידן בדף עד. – אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' ישמעאל אשה שקידשה בעלה על תנאי דלא נתקיים אפילו נבעלה ובנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה – ובשלב דברי תוספות נקטי דדיקא היכא דממאנת כשנודע לה הטעות אבל אם לא מיאנה ועמדה אצלו מחלה לתנאי וצריכה הימנו גט
- 3) מהרש"א – קצת קשה לפירוש זה מאי פריך לשמואל אימא דהיינו טעמא דמשנה דבעיא גיטא משום דמיירי בכה"ג דנודע לה הטעות ועמדה אצלו ומחלה לתנאי

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יז' בא"ד אם כן תקשי

בא"ד א"כ תקשי לשמואל סתם מתני' דהתם דלא מצי לאוקמא מתני' דהתם כו' עכ"ל היינו הך מתני' דס"פ נושאיין דלא מתוקמא מלתיה דשמואל דאמרינן י' כהנים כו' אלא אי משכחת מתני' בקדושי טעות ע"ש הסוגיא וק"ל:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יח' בא"ד ושמואל לא סבר

בא"ד ושמואל לא סבר כר"י אלא בקדושי טעות דוקא כו' עכ"ל והא דאמר שמואל לעיל גבי קטנה שלא מיאנה והגדילה כו' דצריכה גט משני היינו מן התורה אבל מדרבנן צריכה נמי גט מראשון כו' וכ"כ התוס' בפ' בא סימן וכן פרש"י לעיל ובההיא מתני' דנדה דאינה ממאנת אחר שתביא ב' שערות והיינו מדרבנן אבל קשה לפ"ז אמאי קאמרי דבקדושי קטנות לא סבר שמואל כר' ישמעאל והא שפיר קאמר דממאנת מן התורה וצריכה גט משני אלא מדרבנן אינה ממאנת וצריכה גט גם מראשון וצ"ע:

- 1) קבענו בחלק ח' לענין קידושי קטנות (דהיינו קטנה יתומה – שאין קידושי אלא מדרבנן ומציא למאן בקטנותה – שהשיאוה אמה ואחי' לראשון ולא מיאנה בראשון בקטנותה והגדילה ובה עליה ואח"כ מיאנה בו ובלא גט עמדה ונישאת לשני) אשר לשמואל צריכה גט משני
 - 2) רש"י דף עג. – צריכה גט משני דמדאורייתא מציא למאן בראשון ואינה צריכה הימנו גט ולכן תפסה בה קידושי שני – אבל מכל מקום מדרבנן צריכה גט גם מראשון דמדרבנן אין הבת ממאנת משהביאה ב' שערות
 - 3) וקבענו בחלק טז' לרב יהודה אמר שמואל משום ר' ישמעאל דבקידושי טעות ממאנת והולכת לה ואינה צריכה ממנו גט
 - 4) המשך תוספות כמבואר במהרש"א לפי דרך רש"י – שיטת "ומיהו יש לומר" – דר' ישמעאל אית לי' אשר בקידושי קטנות נמי יכולה למאן משהגדילה – ושמואל אית לי' כר' ישמעאל בקידושי טעות דממאנת אבל בקידושי קטנות פליג עלי' וסבירא לי' דמיהת מדרבנן אין יכולה למאן משהגדילה – ואף על פי כן לשמואל צריכה גט משני בקידושי קטנות כיון דמדאורייתא מציא למאן אפילו כשהגדילה
- א) מהרש"א – קשיא – נימא דאף ר' ישמעאל דיקא מדאורייתא אמר אשר בקידושי קטנות יכולה למאן משהגדילה – ונמצא דשמואל ס"ל כר' ישמעאל גם בקידושי קטנות

תד"ה חכם עוקר נדר מעיקרו

בד"ה חכם עוקר כו' היא גמאסת בעיניו כשזוכר שהיו בה מומין כו' עכ"ל אבל ביה ליכא קפידא דאיתתא בכל דהו ניחא לה כו' כ"ה לשון הרא"ש:

סוגיא דקידשה על תנאי חלק יט' תוספות בא"ד ודוקא

בא"ד ודוקא כו' והתירה קודם ידיעת הבעל כו' כדקתני במתני' כו' ולא מפליג בין בני היתר כו' עכ"ל ועיין גם בזה לשון הרא"ש וק"ק לדבריהם דאכתי תקשי לך מתני' דה"נ לא מפליג במתני' בין היתר לאחר ידיעת הבעל לקודם ידיעת הבעל ויש ליישב דלישנא דמתני' ונמצא עליה נדרים ודאי דמשמע דלא הותר קודם ידיעת הבעל וק"ל:

- (1) משנה בדף עב: – המקדש את האשה על מנת שאין עלי' נדרים ונמצאו עלי' נדרים אינה מקודשת
- (2) ברייתא – הלכה אצל חכם והתירה מקודשת
- (3) תוספות – ודוקא הלכה אצל חכם והתירה קודם ידיעת הבעל אבל לאחר ידיעת הבעל לא מהגי לה היתר כדקתני במתניתין נמצאו עליה נדרים אינה מקודשת ולא מפליג בין נדרים שהותרו לאחר שנמצאו לנדרים שלא הותרו לאחר שנמצאו
- (4) מהרש"א
 - א) אכתי תיקשי דמשנה לכאורה לא מחלקת בין נדרים שהותרו קודם לידיעת הבעל לנדרים שהותרו לאחר ידיעת הבעל
 - ב) תירוץ – עצם לשון המשנה "נמצאו עלי' נדרים אינה מקודשת" משמעו דאכתי נדרים הם כשנמצאו דלא הותרו מקודם – ואשר דיקא בכהאי גוונא אינה מקודשת

תוספות ד"ה משום שם רע

בד"ה משום ש"ר כו' שלא התנה ולא כו' ולר' מאיר דבעינן תנאי כפול אפילו לעז כו' עכ"ל עיין על כל דבריהם מפורש בתוס' שם:

דף עה:

סוגיא דמומין חלק א' תד"ה אבל במומין שבגלוי

[דף עה עמוד ב] בד"ה אבל במומין כו' דכשהתנה לא על מומין שבגלוי נתכוין כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דר' מאיר פליג נמי במומין שבגלוי ומשום הך סברא הואיל והתנה ודו"ק:

- (1) משנה בדף עב: לפי אוקימתא דרב כמבואר בחלק א'

קדשה	כניסה	גט	כתובה
על תנאי	ולא כנסה	אינה צריכה הימנו גט	
על תנאי	כנסה סתם	צריכה הימנו גט	תצא שלא בכתובה

- (2) המשך דמשנה בדף עה: כמבואר ברש"י

- א) היו בה מומין ונכנסה לרשות הבעל (נישאת והוא בא להוציאה בלא כתובה על מומין שבה) הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות – דברי ר' מאיר שהוא תנא קמא דמשנה
- ב) וחכמים אומרים במה דברים אמורים (שהבעל יכול לטעון על המומין) במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון (דידע ונתפייס) ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו
- (3) תוספות ד"ה וחכמים אומרים – נראה לרבינו יצחק דר' מאיר לא פליג אמומין שבגלוי דמודה דאין יכול לטעון דראה וניפייס הוא

4) תוספות ד"ה אבל – תימה לרב דמוקי לכולה משנה בקידשה על תנאי מה שייך לחלק בין מומין שבסתר למומין שבגלוי הואיל והתנה על מנת שאין בה מומין

5) מהרש"א – לא ניהא להו לתוספות לתרץ אשר ר' מאיר אכן לא מחלק בין מומין שבסתר למומין שבגלוי מהאי טעמא גופא

סוגיא דמומין חלק ב' תוספות בא"ד וקאי

בא"ד וקאי בין ארשות האב בין ארשות הבעל וה"ק אינו יכול כו' עכ"ל אבל בהגהת אשר"י כתוב דלא פליגי רבנן אלא אסיפא דנכנסה לרשות הבעל דאילו ארישא שארוסה היתה יכול להיות שלא הכיר אפילו הם בגלוי והא נמי אם יש עמו מרחץ כו' ע"ש:

סוגיא דמומין חלק ג' תוספות ד"ה תברא

בד"ה תברא פר"ח שבועה עכ"ל עיין בערוך כדאמרינן במ"ק מאי תברא תברי בתי ע"ש:

סוגיא דמומין חלק ד' תד"ה מי ששנה

בד"ה מי ששנה כו' ה"נ פליגי בהכי כו' אבל נכנסה לרשות הבעל א"צ להביא ראיה כו' ותנא דסיפא סבר כו' עכ"ל דליכא לאוקמא בכה"ג כולה כו' יהושע דעודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה להוציא מחזקת ממון ובנכנסה לרשות הבעל צריך הבעל להביא ראיה משום דאיכא למימר חזקה אין אדם שותה בכוס כו' דאם כן תקשי כדפרכינן (בעד שלא תתארס) {בשנתארסה בבית אביה} נמי דליכא למימר כדלקמן בשנתארס איכא חזקה במקום תרתי דהא לר' יהושע חזקת הגוף ליתא כלל לגבי חזקת ממון ואם כן הני תרתי דבעל דהיינו חזקת ממון וחזקת דאין אדם מפייס במומין עדיפי מהנך תרתי דאשה דהיינו חזקת הגוף וחזקה דאין אדם שותה כו' אבל לקמן לר"ג ניהא כמ"ש התוס' לקמן ובזה יתיישב מה שתמה בזה מהרש"ל ודו"ק:

1) משנה בפרק קמא – היא אומרת משארסתני נאנסתי והוא אומר עד שלא ארסתיך נאנסת – לר' יהושע העמד ממון דכתובה על חזקתו ולא אזלינן בתר חזקה דגופא לומר הואיל וספק בידינו על שעת אירוסין מה היא העמד הגוף על חזקתו של קודם לכן והרי גולדה בתולה – לרבן גמליאל נאמנת דחזקה דגופא עדיפא

2) משנה דידן כמבואר ברש"י – היו בה מומין ועודה בבית אביה (אם בא אב לתבוע כתובה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה) צריך האב להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו דבעל – נכנסה לרשות הבעל (נישאת ובא בעל להוציאה בלא כתובה על מומין שבה) צריך הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקחו טעות

3) גמרא כמבואר ברש"י

א) ברישא בעודה בבית אביה אלו לא מייתי האב ראיה הבעל מהימן דאמרינן הואיל וספק הוא אם הטעתו ואם לאו העמד ממון על חזקתו כו' יהושע ולא אמרינן העמד הגוף על חזקתו ובלא מומין גולדה

ב) אימא סיפא בנכנסה לרשות הבעל אלו לא מייתי הבעל ראיה האב מהימן אתאן לר"ג דאמר דחזקה דגופא עדיפא

ג) א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו – רישא ר' יהושע בעודה בבית אביה והוא הדין לנכנסה לרשות הבעל וסיפא רבן גמליאל בנכנס לרשות הבעל וה"ה לעודה בבית אביה – שאין לנו טעם לחלק בין עודה בבית אביה לנכנסה לחופה

טבלא א' תברא			
רישא	עודה בבית אביה (ואכן גם כן בנכנסה לרשות בעלה)	אם לא מייתי אב ראי' דמשנתארסה באו לה מומין הללו זוכה בעל	כר' יהושע דהעמד ממון על חזקתו
סיפא	נכנסה לרשות בעלה (ואכן גם כן בעודה בבית אביה)	אם לא הביא בעל ראי' דהיו לה מומין אלו לפני שנתארסה זוכה אב	כר' גמליאל דאזלינן בתר חזקת גופה

(ד) רבא (כמפורש בתוספות) מהדר לאוקמא כולה כרבן גמליאל – לעולם חזקה דגופא עדיף ורישא טעמא משום דכיון דבבית אביה נמצאו המומין איכא חזקה לטובת הבעל דכאן נמצאו כאן היו וחזקה זו עדיפא מחזקת הגוף

טבלא ב' ראשית דברי רבא			
רישא	עודה בבית אביה	אם לא מייתי אב ראי' דמשנתארסה באו לה מומין הללו זוכה בעל	כר' גמליאל דחזקת דכאן (בבית אביה) נמצאו דכאן היו לטובת בעל עדיפא מחזקת הגוף
סיפא	נכנסה לרשות בעלה	אם לא הביא בעל ראי' דהיו לה מומין אלו לפני שנתארסה זוכה אב	כר' גמליאל דחזקה דגופא וחזקה דכאן (בבית הבעל) נמצאו כאן היו תרוייהו מסייעי לאב

(ה) איתיביה אביי למה צריך בעל להביא ראי' דעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו – תיסגי לי' בראי' דהיו בה מומין אלו משנתארסה בעודה בבית אביה דאי טעמא משום כאן נמצאו כאן היו הרי בבית אביה נמצאו

(ו) מסקנא דרבא לשיטת תוספות

טבלא ג' מסקנא דרבא דמשנה כולה אתיא כרבן גמליאל כמבואר בתוספות	
רישא – עודה בבית אביה אם לא הביא אביה ראי'	נאמן בעל דחזקה לטובת בעל אשר כאן בבית אביה נמצאו כאן היו עדיף מחזקה לטובת אשה דחזקת הגוף
סיפא חלק א' – נכנסה לרשות בעלה ולא הביא בעל שום ראי'	נאמן אב דאיכא ב' חזקות לטובת אשה (א) חזקת הגוף (ב) חזקה דכאן בבית בעלה נמצאו כאן היו
סיפא חלק ב' – נכנסה לרשות בעלה ולא הביא בעל ראי' אלא שהיו בה מומין אלו בבית אביה משנתארסה	נאמן אב לפי שיש ב' חזקות לטובת אשה (א) חזקת הגוף (ב) ואין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס – ולבעל איכא ב' חזקות (א) כאן בבית אביה נמצאו כאן היו (ב) אין אדם מיפייס במומין – וחזקות דאשה עדיפי ולכן השיבי חזקות דבעל כחזקת במקום תרתי
סיפא חלק ג' – נכנסה לרשות בעלה והביא בעל ראי' שהיו בה מומין אלו עד שלא תתארס	נאמן בעל דאין מן הענין אלא לברר אם ראה וניפייס – ולטובת בעל איכא חזקה אחת דאין אדם מיפייס במומין – ולטובת אשה איכא חזקה אחת דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס – וחזקה דבעל עדיפא

(4) תוספות ד"ה חזקת דאין במקום תרתי

(א) קבענו ברישא בעודה בבית אביה דלטובת הבעל חזקה דכאן נמצאו כאן היו עדיף מחזקת הגוף
(ב) וקבענו עוד בסיפא חלק ג' – נכנסה לרשות בעלה והביא בעלה ראי' דעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו – דלטובת הבעל עדיף חזקה דאין אדם מיפייס במומין מחזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס

ג) קשיא – בסיפא חלק ב' בנכנסה לרשות בעלה והביא ראי' אשר היו לה מומין בבית אביה משנתארסה – איתנהו לטובת בעל (א) חזקה דכאן בבית אביה נמצאו כאן היו אשר ברישא קבענו דלבעל עדיף חזקה זו מחזקת הגוף (ב) וחזקה דאין אדם מיפייס במומין אשר בסיפא חלק ג' קבענו אשר לבעל עדיף חזקה זו מחזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו – ותיקשי למה בסיפא חלק ב' עדיפי מינייהו חזקות דאשה (א) חזקת הגוף (ב) וחזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס

ד) תירוץ – לעולם טעמי האשה אלימי ועדיפי – ואף על פי כן ברישא חזקה לטובת בעל דכאן נמצאו כאן היו עדיף מחזקת הגוף דאשה משום דלחזקה לבעל מסייע חזקת ממון דהגם דלרבן גמליאל חזקת הגוף עדיף מחזקת ממון מכל מקום מציא חזקת ממון לסייע לבעל כל זמן דאין לטובתה אלא חזקה אחת – וכן בסיפא חלק ג' חזקה לטובת בעל דאין אדם מיפייס במומין עדיף מחזקה לטובת אשה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו מחמת דחזקת ממון מסייע לבעל נגד חזקה אחת לטובת אשה – מה שאין כן בסיפא חלק ב' דאיכא ב' חזקות לטובת אשה לא גוברין עלייהו חזקות דבעל אפילו בסיוע דחזקת ממון דילי'

5) תוספות

א) ניהדר לטבלא א' לשיטת ר' אלעזר דתברא מי ששנה זו לא שנה זו כמבואר בטבלא א' לעיל

טבלא א' תברא			
רישא	עודה בבית אביה (ואכן גם כן בנכנסה לרשות בעלה)	אם לא מייתי אב ראי' דמשנתארסה באו לה מומין הללו זוכה בעל	כר' יהושע דהעמד ממון על חזקתו
סיפא	נכנסה לרשות בעלה (ואכן גם כן בעודה בבית אביה)	אם לא הביא בעל ראי' דהיו לה מומין אלו לפני שנתארסה זוכה אב	כר' גמליאל דאזלינן בתר חזקת גופה

ב) קשיא – אמאי קתני ברישא עודה ברשות האב ובסיפא נכנסה לרשות הבעל – איפכא הוה ליה למיתני דהוה רישא רבותא טפי וסיפא רבותא טפי – דלר' יהושע רבותא ביותר למיזל בתר חזקת ממון לטובת בעל אפילו בנכנסה לרשות בעלה ולא אמרינן כאן ברשות בעל נמצאו כאן היו – וכן בהיפך דלר' גמליאל בסיפא רבותא ביותר למיזל בתר חזקת גופה לטובת האשה אפילו בעודה בבית אביה ולא אמרינן כאן ברשות אביה נמצאו כאן היו

ג) תירוץ רשב"א כמבואר להלן בטבלא ד'

i) ר' יהושע ורבן גמליאל פליגי עוד בזה

(1) דר' יהושע אית לי' דבנכנסה לרשות בעלה זוכה האב אפילו יביא הבעל עדים דעד שלא נתארסה היו בה מומין הללו – דכיון דלבסוף נשאה סמכינן על חזקה דאין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו והאי ראה וניפייס

(2) ורבן גמליאל אית לי' כמבואר בסיפא דבנכנסה לרשות בעלה דאלו הביא בעל ראי' דעד שלא נתארסה היו בה מומין הללו סומכינן לטובתו על חזקה דאין אדם מיפייס במומין

ii) והא דסומכינן לרבן גמליאל על חזקה דאין אדם מיפייס במומין (נגד חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו) רבותא היא ביותר ביחס לרבותא דרבן גמליאל בעודה בבית אביה אזיל בתר חזקת גופה לטובת האשה ודלא אמרינן כאן ברשות אביה נמצאו כאן היו

6) מהרש"א

א) קשיא – למה לא אוקמה ר' אלעזר אף לסיפא (דעל הבעל להביא ראי' ואלו מביא ראי' זוכה) כר' יהושע בטבלא ד' – דהיינו דנימא אשר ר' יהושע אית לי' שיטה זו דאמרה רשב"א לרבן גמליאל דאלו הביא בעל ראי' דעד שלא נתארסה וכו' זוכה דסומכינן לטובתו על חזקה דאין אדם מיפייס במומין

טבלא ד' – קושיא דמהרש"א		
רישא	עודה בבית אביה	בעל זוכה אם לא מייתי אב ראי' כר' יהושע דהעמד ממון על חזקתו לטובת בעל וליכא למיפרכי' בחזקה דאין אדם שותה וכו' דהרי חזקה ליתא אלא אם כן נכנסה לרשות בעלה
סיפא	נכנסה לרשות בעלה	אב זוכה אם לא הביא בעל ראי' דעד שלא נתארסה באו לה מומין הללו דאזלינן בתר חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו – אבל אלו הביא בעל ראי' דעד שלא נתארסה וכו' זוכה דסומכין לטובתו על חזקה דאין אדם מיפייס במומין

(ב) תירוץ – לא יתכן – דאליבא דר' יהושע ליסגי לי' בראי' אשר בשנתארסה בבית אביה כבר היו בה מומין אלו הללו דכדי למיסמך על חזקה דאין אדם מיפייס במומין

(ג) קשיא – הרי זה עכשיו קבענו לשיטת רבא בטבלא ג' כדלהלן

קטע טבלא ג' למסקנא דרבא דמשנה כולה אתיא כרבן גמליאל כמבואר בתוספות	
סיפא חלק ב' – נכנסה לרשות בעלה ולא הביא בעל ראי' אלא שהיו בה מומין אלו בבית אביה משנתארסה	נאמן אב לפי שיש ב' חזקות לטובת אשה (א) חזקת הגוף (ב) ואין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס – ולבעל איכא ב' חזקות (א) כאן בבית אביה נמצאו כאן היו (ב) אין אדם מיפייס במומין – וחזקות דאשה עדיפי ולכן חשיבי חזקות דבעל כחדא במקום תרתי

(ד) תירוץ

(i) לרבא נוקטין בחשבון חזקה דכאן נמצא כאן היו מה שאין כן ר' אלעזר דלדידי' אין חזקה זו מן הענין

(ii) רבא מוקי למשנה כרבן גמליאל דאזיל בתר חזקה דגופה ולא אזיל בתר חזקת ממון אלא לסיוע לבעל בכה"ג דליכא תרי חזקות לאשה כמבואר לעיל – אבל ר' יהושע (דבשיטתי' קיימינן עכשיו) דלא אזיל כלל בתר חזקה דגופה נגד חזקת ממון

(iii) ולכן לר' יהושע אליבא דר' אלעזר איתנהו תרי חזקות לטובת בעל דהיינו חזקת ממון וחזקה דאין אדם מיפייס במומין ועדיפי מחזקה אחת דאשה דהיינו חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וראה וניפייס (כיון דחזקת הגוף לא חשיב חזקה כל עיקר אפילו לסייע לחזקה דאין אדם שותה וכו') – וניחא דלר' אלעזר לא מצי לאוקמה לסיפא כר' יהושע דאלו כן הוה לה למשנה למיתני דבעל זוכה אף בעדים אשר משנתארסה בבית אביה כבר היו לה מומין אלו

סוגיא דמומין חלק ה' תד"ה ספק טמא

בד"ה ספק טמא כו' והשתא מייתי שפיר דאזיל ר"י בתר חזקה דגופא כו' אף על גב דאיכא חזקה דהעמידנו כו' עכ"ל וק"ק דה"ל סברא דר"ג הפוכה מסברת ר"י דלר"ג חזקה דגופא עדיף מחזקת ממון ולא עדיף חזקת הגוף מחזקת הטומאה דמה"ט ספק טמא משום דאזלינן בתר חזקת טומאה לרבנן דר"י כמ"ש התוס' ולר"י אדרבה חזקת ממון עדיף מחזקת הגוף וחזקת טומאה לא עדיפא מחזקת הגוף כדקתני ספק טהור ודוחק הוא לומר דהנהו רבנן דספק טמא לא ס"ל כר"ג דא"כ ה"ל תלתא מחלוקת בדבר ודו"ק:

(1) קבענו דלרבן גמליאל חזקה דגופא עדיף מחזקת ממון ופליג אר' יהושע דאזיל בתר חזקת ממון

(2) גמרא כמבואר ברש"י – אמר רבא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא היכא דחזקה דממונא עומדת לנגדה – אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא – דתנן אם בהרת קודם לשער

לבן טמא – אם שער לבן קודם לבהרת טהור – ספק טמא ר' יהושע אומר טהור – אלמא דהיכא דליכא חזקה דממונא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא

(3) תוספות – מיירי כשהיה בו נגע אחד קודם והיה מוחלט ממנו וקודם שנטהר נולד בו ספק ואחר שנטהר מן הראשון לא נשאר בו אלא ספק זה ומייתי שפיר דאזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא דהעמידנו בחזקת שלא היה בו נגע אף על גב דאיכא חזקה דהעמידנו בחזקת טומאה כנגדה

(4) מהרש"א – קשיא – מסתבר דהנהו רבנן דספק טמא ס"ל כרבן גמליאל דאי לאו הכי ה"ל תלתא מחלוקות בדבר – ונמצא דסברא דרבן גמליאל הפוכה מסברת ר' יהושע מקצה לקצה – דלרבן גמליאל קבענו בסוגיין דחזקה דגופא עדיף מחזקת ממון ומוכרח עוד דלא עדיף חזקת הגוף מחזקת הטומאה דמה"ט סבירא להו רבנן ספק טמא דאזלי בתר חזקת טומאה כמבואר בתוספות – ולר' יהושע קבענו דחזקת ממון עדיף מחזקת הגוף ומוכרח עוד דלא עדיף חזקת טומאה מחזקת הגוף כדקתני ספק טהור

ר' יהושע	רבן גמליאל ורבנן
חזקת ממון עדיף מחזקת הגוף	חזקת הגוף עדיף מחזקת ממון
חזקת טומאה לא עדיף מחזקת הגוף	חזקת הגוף לא עדיף מחזקת טומאה

דף עו.

סוגיא דמומין חלק ו' תד"ה רישא מנה

דף עו עמוד א] בד"ה רישא מנה כו' ועוד דמשמע מההיא דשמואל כו' אלא משום דנולד הספק כו' דמסתמא רב אשי כו' עכ"ל הך טעמא דנולד הספק ברשותו היינו באוקימתא דרבא כמ"ש רש"י והתוס' לקמן וא"כ צ"ל לדבריהם דהכא דרבא ורב אשי לא פליגי לענין דינא ועיין בזה ברא"ש:

סוגיא דמומין חלק ז' תד"ה על בעל החמור

בד"ה על בעל החמור כו' אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא כו' עכ"ל ומייתי שפיר לתנא תונא כלה בבית אביה אבל קשה לפ"ז דא"כ היכי ס"ד למימר דתנא תונא מכלה בבית חמיה דהא אדרבה כיון דהבעל בעי לאתויי ראייה מוכח דלא מוקמינן המעות בחזקת מרה קמא דהיינו הבעל ואפילו במקום דחזקת ממון דהשתא מסייעא לזה וכ"ש הכא דחזקת ממון דהשתא כנגדה ויש ליישב בדוחק דס"ד השתא כיון דיש לאשה שטר שיעבוד לכתובה על בעלה ה"ל אייה חזקת מרה קמא וכן יש לדקדק לפי שני שכתבו התוס' לקמן דטעמא דשמואל דאזלינן בתר מציאתו מאי מייתי מתנא תונא כלה בבית חמיה דלפי מציאתה דהשתא שיש בה מום לא ה"ל לבעל לאתויי ראייה וצ"ע ודו"ק:

(1) משניות דעסקינן בהן בחלק ד'

(א) משנה בפרק קמא לגבי היא אומרת משארסתני נאנסתי והוא אומר עד שלא ארסתיך נאנסת – לר' יהושע העמד ממון דכתובה על חזקתו ולא אזלינן בתר חזקה דגופא (לומר הואיל וספק בידינו על שעת אירוסין מה היא העמד הגוף על חזקתו של קודם לכן והרי נולדה בתולה) – לרבן גמליאל נאנסת דחזקה דגופא עדיפא

(ב) "משנה דכלה" כמבואר ברש"י – היו בה מומין ועודה בבית אביה האב (אם בא אב לתבוע כתובה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה) צריך האב להביא ראייה שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו דבעל – נכנסה לרשות הבעל (ניסת והוא בא להוציאה בלא כתובה על מומין שבה) צריך הבעל להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) שיטת תברא דר' אלעזר למשנה דכלה

טבלא א' תברא			
רישא	עודה בבית אביה (ואכן גם כן בנכנסה לרשות בעלה)	אם לא מייתי אב ראי' דמשנתארסה באו לה מומין הללו זוכה בעל	כר' יהושע דהעמד ממון על חזקתו
סיפא	נכנסה לרשות בעלה (ואכן גם כן בעודה בבית אביה)	אם לא הביא בעל ראי' דהיו לה מומין אלו לפני שנתארסה זוכה אב	כר' גמליאל דאזלינן בתר חזקת גופה

(3) גמרא דידן – א"ר יהודה אמר שמואל המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור – זה אומר עד שלא משכת את פרתי מת חמורך ולך מת וזה אומר משמשכתי מת וכבר קנוי הוא לך – על בעל החמור להביא ראייה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת פרה

(4) תוספות – פירוש ראשון – על בעל החמור להביא ראייה אף על פי שהוא מוחזק בפרה וחזקת הגוף נמי מסייע ליה (דהוה לן לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים) – מכל מקום מוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא דהיינו בעל הפרה

(5) המשך דגמרא

(א) ותנא תונא כלה הי כלה – ובעי גמרא בתחלה לאוקמה בכלה בבית אביה ולאח"כ בכלה בבית חמיה

(6) מהרש"א

(א) לפירוש ראשון מייתי שפיר מכלה בבית אביה שהאב צריך להביא ראייה אלמא דאינו גובה מספק ממון מן מרה קמא דהיינו הבעל – ואשר כמו כן האי בעל החמור נמי לא יחזיק בספק בפרת מרה קמא

(ב) אבל קשה לפירוש ראשון היכי סלקא דעתין למימר דתנא תונא מכלה בבית חמיה דהא אדרבה כיון דהבעל בעי לאתויי ראייה מוכח דלא מוקמינן המעות בחזקת מרה קמא דהיינו הבעל ואפילו במקום דחזקת ממון דהשתא מסייעא לבעל וכל שכן בגוונא דחמור ופרה דחזקת ממון דהשתא עומדת כנגד חזקת מרה קמא דבעל הפרה

(ג) תירוץ – ס"ד השתא כיון דיש לאשה שטר שיעבוד לכתובה על בעלה ה"ל לאשה חזקת מרה קמא

(7) המשך תוספות – פירוש שני – טעמא דשמואל לאו משום חזקת מרה קמא אלא משום דאית לן למימר כיון דאשתכח החמור דמת כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם ובוה מוכח דכלה בבית אביה על האב להביא ראי' דלא היו לה מומין אלו לפני שנתארסה – והא דכלה בבית חמיה על הבעל להביא ראייה משום דכי אמרינן כמו שאנו מוצאין מום עתה לאחר כניסה כן היה קודם כניסה משנתארסה והלכך אית לה כתובה אבל כולי האי לא אמרינן דקודם אירוסין דהיינו קודם ב' רשויות היה בה מום ע"י מה שאנו מוצאין עתה – מה שאין כן בעודה בבית אביה שהיא ברשות אירוסין דמצינן למימר קודם לכניסת רשות אירוסין (דהיינו קודם שנתארסה) היה כמו שהוא עתה

(8) המשך מהרש"א – הא גופה קשיא היאך בעי למייתי ראי' מכלה בבית חמיה דאזלינן בתר מציאתה דהשתא – הרי סוף כל סוף לא אזלינן התם בתר מציאתה דהשתא למימר אשר עד שלא נתארסה היו בה מומין אלו – ואין מן הענין דמצינן לנמק דלא אזלינן בתר מציאתה מחמת סברא דלא אמרינן קודם ב' רשויות וכו'

סוגיא דמומין חלק ח' בא"ד כי היכי דעכשיו

בא"ד כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו כו' כשעת מציאתן ודוקא גבי מיתת חמור כו' עכ"ל נראה לפרש דבריהם משום דודאי בכ"מ אזלינן בתר חזקה דמעיקרא כדאמרינן בפרק קמא דחולין אלא דוקא בכה"ג דהכא גבי מיתת חמור וגבי מום ומחט אית לן למימר דלא ניזל בתר חזקה דמעיקרא אלא אדרבה בתר מציאתו דהשתא ור"ג נמי לא מצינו דפליג אהך סברא דניזל בתר מציאתה דהשתא ואתיא רישא נמי שפיר כוותיה ולזה

הוצרכו לומר והך סיפא דכלה בבית חמיה דעל הבעל להביא ראייה ולא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא משום דלא אמרינן הכי אף קודם ב' רשויות ובהיא דמשארסתני נאנסתי דסבר ר"ג דאזלינן בתר חזקת הגוף דמעיקרא מיירי נמי בכה"ג בנשאה כבר הבעל ולא מצא לה בתולים כמ"ש התוס' (לעיל) {לקמן בד"ה רישא} ולכך לא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא אף קודם ב' רשויות ודו"ק:

(1) מהרש"א לביאור פירוש שני

(א) ודאי בכל מקום אזלינן בתר חזקה דמעיקרא ולא בתר מציאה דהשתא אלא דוקא בכה"ג דהכא גבי מיתת חמור וגבי מום ומחט אית לן למימר דלא ניזל בתר חזקה דמעיקרא אלא אדרבה בתר מציאתו דהשתא

(ב) ורבן גמליאל נמי לא מצינו דפליג אהך סברא דניזל בתר מציאה דהשתא ואתיא רישא (אשר בעודה בבית אביה על אב להביא ראי') נמי שפיר כוותיה דלא אזלינן בה בתר חזקת הגוף לטובת בעל – ולזה הוצרכו לומר והך סיפא דכלה בבית חמיה דעל הבעל להביא ראייה ולא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא משום דלא אמרינן הכי לקודם ב' רשויות כמבואר בחלק ז'

(ג) ובהיא דמשארסתני נאנסתי דסבר רבן גמליאל דאזלינן בתר חזקת הגוף מיירי נמי בכה"ג בנשאה כבר הבעל ולא מצא לה בתולים ולכך לא אמרינן בה דניזל בתר מציאה דהשתא לקודם ב' רשויות

דף עו:

סוגיא דמומין חלק ט' בא"ד דדוקא

דף עו עמוד ב] בא"ד דדוקא הכא שמחזיק עצמו מסופק בפרה ואין לו שום טענה ברורה כו' דאזלינן בתר חזקת מרה קמא כו' עכ"ל ק"ק דאם כן מאי מייתי ותנא תונא מכלה בבית אביה הא התם איירי אף שאביה ובת טוענין ברי כמ"ש התוספות לעיל ואמאי ניזל ביה בתר מרה קמא וק"ל:

(1) המשך תוספות – פירוש שלישי דריב"א – ונראה לריב"א דדוקא הכא שמחזיק עצמו מסופק בפרה ואין לו שום טענה ברורה והוא חזקתו כמאן דליתא הוא דאזלינן בתר חזקה דמרה קמא

(2) מהרש"א – קשיא – אם כן מאי מייתי ותנא תונא מכלה בבית אביה הא התם איירי אף שאביה ובת טוענין ברי כמ"ש התוספות בדף עו. בד"ה רישא וליכא למימר דאזלינן בה בתר מרה קמא

סוגיא דמומין חלק י' בא"ד ודמי לתקפו כהן

בא"ד ודמי לתקפו כהן דמוציאין מיזדו כו' עכ"ל כדאמרינן בעלמא (ב"מ דף ו:) לגבי ספק בכור שביד ישראל אם תקפו כהן דמוציאין כו' היינו משום דישאל הוא מרה קמא וק"ל:

סוגיא דמומין חלק יא' בא"ד ולפי זה אתא שפיר

בא"ד ולפי זה א"ש [לפי גרסת מהרש"א] פירוש הקונטרס דבסמוך כמו שאפרש עכ"ל אין זה מובן דהיאך א"ש לפי זה פ"ה ובמה יתיישבו כל הקושיות שהקשו התוס' בסמוך לפ"ה ומהרש"ל הגיה לפי זה לא א"ש פ"ה כו' גם זה אינו מובן לכאורה דמאי קאמרי לפי זה כו' דמה כתבו כאן לסתור מיניה פ"ה דבסמוך ונראה לקיים כל נוסחות התוס' שלנו שכתוב בהן לפי זה א"ש פ"ה כו' ר"ל דלפי זה דטעמא דשמואל דאזיל בתר חזקת מרה קמא ולכך בעל החמור צריך להביא ראייה אף על גב דיש לו חזקת הגוף וחזקת ממון איכא

**למימר נמי דא"ש מה שפ"ה בסמוך כלה בבית אביה ולקדושין דהיינו כר' יהושע והתוס'
דחו פירושו בסמוך מכח כמה קושיות דהשתא איכא למימר נמי דטעמא דר' יהושע לאו
מכח חזקת ממון אלא מטעם דיש לבעל חזקת מרה קמא ולכך אביה צריך להביא ראיה ובזה
יתיישב כמעט כל הקושיות שהקשו בסמוך לפ"ה וצ"ע ודו"ק:**

(3) רש"י מפרש אשר רב יהודה אמר שמואל קסבר שעל בעל החמור להביא ראיה מחמת דאינו גובה ממון מספק
כיון דבבהמתו נמצא ריעותא – ולא מהני לי' שמוחזק בפרה ושלא נולד הספק ברשותו ואשר חזקת הגוף
(דחמור הי' בחיים) מסייע לי'

(4) המשך דגמרא – אמר רב נחמן בר יצחק ותנא תונא כלה בית אביה (דרישא דמשנה) ולקידושין דהיינו דהאב
צריך להביא ראיה אפילו לעכב בידו הקידושין דמחזיק בה

(5) רש"י

(א) רב נחמן בר יצחק אזיל בשיטת תברא דר' אלעזר כמבואר בחלק ד' וחלק ז' – אשר רישא דמשנה
בעודה בבית אביה דמטיל הבאת עדים על האב אתיא כר' יהושע מה שאין כן סיפא דמשנה בנכנסה
לרשות בעלה דמטיל הבאת עדים על הבעל דאתיא כר' גמליאל – אבל ר' יהושע פליג אסיפא ומטיל
הבאת עדים על האב אפילו בנכנסה לרשות בעלה

(ב) ומבאר רב נחמן בר יצחק דרישא בעודה בבית אביה מסייע לרב יהודה אמר שמואל דמטיל ר' יהושע
הבאת ראיה על האב כיון שבאשה נמצא ריעותא ולא מהני לאב אשר חזקת הגוף דאשה וחזקת ממון
דקדושין אצלו – ואף סברת ר' יהושע בנכנסה לרשות הבעל דמטיל הבאת ראיה על האב כיון שבאשה
נמצא ריעותא מסייע לרב יהודה אמר שמואל דלא מהני לאב עוד זאת שלא נולד ספק ברשותו דאב

(6) המשך דגמרא לרש"י – מקשי מברייתא דמחט שנמצא בעובי בית הכוסס דקתני דהמוציא מחבירו עליו
הראיה אף על גב דריעותא נמצא בבהמה דאיך

(7) תוספות ד"ה כלה בבית אביה ולקדושין מקשי לרש"י

(א) היכי מוקי לה רב נחמן בר יצחק לרישא דעל האב להביא ראיה בכלה בבית אביה לר' יהושע אפילו
לעכב קדושין אימור דאמר ר' יהושע לא מהניא חזקת הגוף ה"מ לאפוקי ממונא לאוקמי ממונא מי אמר

(ב) ועוד בדף עה: מוכיח רבא דאזיל ר' יהושע בתר חזקת גופא היכא דליכא חזקת ממונא וכל שכן היכא
דחזקת ממונא (לעכב קדושין) מסייע לחזקת הגוף דאזיל ר' יהושע בתרה

(ג) ועוד שמואל גופיה פסיק בפרק קמא דהלכה כרבן גמליאל ולא כר' יהושע

(ד) ועוד מאי פריך לרב נחמן בר יצחק מההיא דמחט שנמצאת בעובי בית הכוסות לימא דהיא כר"ג דסיפא
דמשנה אתיא כוותי' דאזיל בתר חזקת הגוף ורב נחמן בר יצחק ורב יהודה אמר שמואל אזלי כר' יהושע

(8) ניהדר לשיטת ריב"א כמבואר בחלק ט' אשר טעמא דרב יהודה אמר שמואל דאזיל בתר חזקת מרה קמא
בדאין למחזיק טענה ברורה ולכך בעל החמור צריך להביא ראיה אף על גב דיש לו חזקת הגוף וחזקת ממון

(9) בסוף תוספות ד"ה על בעל החמור מסיימי תוספות אשר לשיטת ריב"א "אתי שפיר פי' הקונטרס דבסמוך
כמו שאפרש"

(10) מהרש"א לביאור דברי תוספות – לפי שיטת ריב"א אתי שפיר מה שפירש רש"י לרב נחמן בר יצחק
דתנא תונא כלה בבית אביה ולקדושין אתיא כר' יהושע – דאיכא למימר דטעמא דר' יהושע דלא אזלינן לאב
בתר חזקת הגוף אפילו בקידושין דאב יש בהן חזקת ממון היינו משום דיש לבעל חזקת מרה קמא ואין לאב
טענה ברורה – ובזה יתיישב בפשיטות ב' קושיות ראשונות דתוספות

סוגיא דמומין חלק יב' תד"ה כל שנולד

בד"ה כל הנולד ספק כו' ואפילו הוא מוחזק כו' וצריך לחלק בין ספק כו' עכ"ל עיין בכל דבריהם ברא"ש ובהגהת האשר"י:

(1) המשך דגמרא כמבואר ברש"י – כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תצייתניהו להני כללי דכיל יהודה אחי משמיה דשמואל – הכי אמר שמואל כל שנולד ספק ברשותו עליו הראיה ותנא תונא כלה – ועל בעל הפרה להביא ראיה שמת החמור קודם משיכה הואיל וספק ברשותו נולד שלא נמצא החמור מת עד לאחר משיכת פרה

(2) המשך רש"י – ותנא תונא כלה – וסבירא ליה לשמואל דרישא וסיפא דתנא תונא כלה תרוייהו סייעתא שמי שנמצא הסימפון ברשותו עליו להביא ראיה – עודה בבית אביה על האב להביא ראיה – נכנסה לחופה שהיא ברשות הבעל על הבעל להביא ראיה

סוגיא דמומין חלק יג' תד"ה ותנא תונא

בד"ה ותנא תונא כלה כו' אף על פי שמוחזק ה"נ אוקי החמור כו' עכ"ל וכ"ש הוא דבחמור נמי איכא חזקת ממון לבעל החמור ומיהו יש לדקדק מי הכריחם דתנא תונא מסיפא מכלה בבית חמיה ולא מרישא מכלה בבית אביה דאע"פ שיש לה חזקת הגוף ניזיל בתר חזקת ממון ואי לקדושין קאמר אפילו חזקת ממון ליכא לבעל והיינו משום דנולד הספק ברשותיה דאב ה"נ אוקי הפרה בחזקת [בעל החמור] (ממון) כיון דנולד הספק ברשות בעל הפרה וכ"ש הוא כיון דיש לבעל החמור נמי חזקת הגוף וכפירוש רש"י דמרישא נמי איכא סייעתא ואפשר לומר לשיטתם דלעיל דבעי למימר דניזיל בתר חזקה דמרה קמא ולכך מרישא לא הוה ליה סייעתא דאימא דלכך בעי האב לאתויי ראיה משום דאית ליה לבעל חזקת מרה קמא אבל מסיפא אייתי שפיר ראיה דאע"ג דאית ליה לבעל חזקה דמרה קמא בעי הוא לאתויי ראיה משום שהספק נולד ברשותו ה"נ אית לן למימר דבעל פרה בעי לאתויי ראיה אף על גב דהוא מרה קמא ודו"ק:

(1) תוספות לשיטת רמי בר יחזקאל כמבואר במהרש"א – ותנא תונא כלה היינו סיפא מכלה בבית חמיה דכי היכי דמוקמינן לה בחזקת שלימה לטובת אב והשתא אב והשתא הוא דאתא מום (לפי שהספק נולד ברשות בעלה) אף על פי שהבעל מוחזק – הכי נמי אוקי החמור בחזקת שהיא קיימת לטובת בעל החמור והשתא היא מתה לפי שהספק נולד ברשות בעל הפרה שלא נמצא החמור מת עד לאחר משיכת הפרה

(2) מהרש"א

(א) קשיא – מי הכריחם (שלא כרש"י) דתנא תונא מסיפא מכלה בבית חמיה ולא מרישא מכלה בבית אביה – דכי היכי דמוקמינן לאשה בחזקת בעלת מום לטובת חזקת ממון דבעל משום דנולד הספק ברשותיה דאב ולא מהני לאב אשר יש לה חזקת הגוף (ואי לקדושין קאמר כדרכ נחמן בר יצחק דלא מצי בעל לעכב לקידושין לא מהני לאב אפילו חזקת ממון) – ה"נ אוקי הפרה בחזקת ממון דבעל החמור כיון דנולד הספק ברשות בעל הפרה וכ"ש הוא כיון דיש לבעל החמור נמי חזקת הגוף

(ב) תירוץ – מרישא לא הוה ליה סייעתא דאימא דלכך בעי האב לאתויי ראיה משום דאית ליה לבעל חזקת מרה קמא אבל מסיפא אייתי שפיר ראיה דאע"ג דאית ליה לבעל חזקה דמרה קמא בעי בעל לאתויי ראיה משום שהספק נולד ברשותו והכי נמי אית לן למימר דבעל פרה בעי לאתויי ראיה אף על גב דהוא מרה קמא

דף עז.

תד"ה ליתני אשה חלק א'

[דף עז עמוד א] בד"ה ליתני נשא אשה ושהה כו' וא"ת דתקשי ליה ברייתא כו' עכ"ל
טפי ה"ל לאקשווי הכי לעיל אמ"ד דאין כופין ויש ליישב וק"ל

(1) משנה – ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס וכו' – ולא קתני דכופין להוציא אשה ששהה עמה י' שנים ולא ילדה

(2) ברייתא ביבמות – נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה

(3) גמרא – רב יהודה אומר משמי' דשמואל נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא – רב תחליפי בן אבימי אומר משמי' דשמואל נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה כופין אותו להוציא – ומקשי לרב תחליפי בר אבימי וליתני במשנה נשא אשה וכו' בהדי אותן שכופין אותו להוציא

(א) תוספות – הרי ברייתא סבירא לה כרב תחליפי בר אבימי ואמאי מקשי בגמרא לשיטתו

(ב) מהרש"א – ביותר הוי להו להקשות דברייתא סותרת לרב יהודה

תוספות ליתני אשה חלק ב' בא"ד יוציא

בא"ד יוציא לא משמע לשון כפייה אלא בדבר שמתנהג עמה שלא כדין כו' עכ"ל כדמוכח בשמעתיך דהוא אומר איני זן דיוציא הוא לשון כופין מדפריך עליה עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון והיינו שמתנהג עמה שלא כדין ועיין בזה בתוס' בריש פרקין וק"ל:

הדרן עלך המדיר